

**ΟΣΙΟΥ ΣΤΑΡΕΤΣ ΝΙΚΩΝΟΣ ΜΠΕΛΙΑΕΦ (1888-1931)
ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑΡΕΤΣ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ**

ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ

-ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ-

Οι δύο ηλικίες

Σε κάποια άλλη ευκαιρία ο Γέροντας έλεγε, πώς στην ζωή του κάθε ανθρώπου δύο ηλικίες είναι οι πιο σημαντικές: το εικοστό και το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του. Πού και σε ποια κατάσταση θα τον βρουν οι δύο αυτές ηλικίες στην πορεία της ζωής του;

Για τον κάθε άνθρωπο το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του είναι σηµαδιακό, γιατί τόσα χρόνια έκαµαν και οι εβραίοι περιπλανώµενοι στην έρηµο µε προορισµό την γη της επαγγελίας την Ιερουσαλήµ. Τα είκοσι χρόνια είναι το µισό από αυτά. Αυτήν την ερµηνεία δίνει ο επίσκοπος Ιγνάτιος Μπριαντσιανίνωφ. Το εικοστό έτος της ζωής σου σε βρήκε στο µοναστήρι. Πού άραγε θα σε βρει το τεσσαρακοστό; Καλό θα ήταν να σε εύρισκε στην επουράνιο Ιερουσαλήµ, στην Βασιλεία του Θεού!

Εχε µε παρητηµένον

Είχα ένα φίλο. Πολύ µορφωµένο, πού ζει ακόµη. Είχε κάποια κλήση για την µοναχική ζωή. Πολλές φορές πέρασε από την σκέψη µου ότι, αυτός ο άνθρωπος έπρεπε να είχε έρθει εδώ, στην Σκήτη, µαζί µας. Πριν την κούρα µου, του είπα: «Πρόσεχε, γιατί ο κόσµος µε τις παγίδες του, ασκεί µεγάλη δύναµη στον άνθρωπο». «Τα ιδανικά µου είναι πολύ ψηλά για να κατεβώ σε τόσο χαµηλό επίπεδο», ήταν ή απάντηση του.

Όταν πήγα στην Μαντζουρία, πληροφορήθηκα ότι παντρεύτηκε. Πολύ λυπήθηκα. Μα, μετά από ένα χρόνο την χώρισε. Καταρώμενος την ημέρα που παντρεύτηκε. Ναι, έχει δίκιο το ευαγγέλιο που λέει: «μόλις παντρεύτηκε, σε παρακαλώ, άσε με ήσυχο» (Λουκ. 14, 20). Από μόνος του, ο γάμος είναι μεγάλο μυστήριο. ο ίδιος ο Χριστός τον αγίασε. Το ζήτημα όμως, είναι: Το ευαγγέλιο λέει πώς, ο Κύριος (ο οικοδεσπότης) ετοίμασε ένα Δείπνο. και όταν ήρθε ή ώρα ειδοποίησε τους καλεσμένους. Εκείνοι δεν επήγαν. Έλεγαν: «ερωτώ σε, έχει με παρητημένον». Γιατί; «Γυναίκα έγημα· ζεύγη βοών ηγόρασα πέντε». και συνεχίζει το ευαγγέλιο: «τότε, οργιστείς ο οικοδεσπότης, είπε τω δούλω αυτού έξελθε ταχέως εις τās πλατείας και τās ρύμας της πόλεως και τους πτωχούς εισάγαγε ώδε». και γέμισε το σπίτι. ο Κύριος κάλεσε στρατηγούς και υπουργούς και δεν επήγαν. Δεν ήθελαν. Δεν το θεώρησαν σπουδαίο πράγμα. Όμως, ο Κύριος, ο Δημιουργός του κόσμου, δεν έχει ανάγκη κανέναν, μπορεί να βρει άλλους.

Υπάρχουν πολλοί, πνευματικά μέτριοι, μοναχοί. Υπάρχουν όμως και μοναχοί οι όποιοι φλέγονται από αγάπη για τον Κύριο· εκείνοι που τον λατρεύουν «εν πνεύματι και αλήθεια»· πραγματικοί μοναχοί, χωρίς μώμο και ψεγάδι. Τέτοιους θέλει ο Κύριος· τέτοιους αναζητεί τέτοιους καλεί κοντά Του. Επίστευα ότι ο Κύριος θα τον ευλογούσε· και ότι εκείνος ο φίλος μου, θα γινόταν μια ημέρα Γέροντας. Θα μπορούσε. Τώρα, δεν ξέρω τι θα απογίνει.

ΜΟΝΑΧΙΚΕΣ ΑΠΕΤΕΣ

Αγάπη

Στην μεσημεριανή τράπεζα (26 Σεπτεμβρίου 1909) ο π. Βαρσανούφιος είπε δυο λόγια:

- Είναι υποχρέωση και καθήκον μου, πατέρες και αδελφοί, σήμερα, μνήμη του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, να σας υπενθυμίσω, ότι κάθε χριστιανός και ιδιαίτερα ο μοναχός πρέπει να φροντίζει να έχει ειρήνη και με τον Θεό και με τους ανθρώπους. ο Άγιος Ιωάννης λέγει, πώς ο άνθρωπος δεν μπορεί να αγαπήσει τον Θεό, αν δεν αγαπάει τον αδελφό του. Διαφορετικά αυτός ο άνθρωπος θα είναι ψεύτης. Για αυτό σας Ικετεύω, μην επιτρέπετε στον εαυτό σας, να εμφωλεύει κακία μέσα σας για κανέναν, αλλά να «αγαπάτε όλους τους ανθρώπους.

Ό εωσφόρος, που κάποτε ήταν ο ανώτερος άγγελος, αγωνίζεται ακατάπαυστα να σπέρνει στις καρδιές των ανθρώπων κακία, έχθρα και κάθε είδους επανάσταση κατά του Θεού. Ξεσήκωσε διωγμούς εναντίον των χριστιανών. Προκάλεσε αιρέσεις, διαμάχες, αναστατώσεις. και τώρα το ίδιο προσπαθεί να κάμει. και αλίμονο, αλίμονο, πατέρες! Πολλές φορές το πετυχαίνει!

τι ακούω; Όλο γκρίνιες και γογγυσμό, ο ένας εναντίον του άλλου. Μου έρχονται εδώ με παράπονα. Τους λέω: «Πρέπει να τα βρείτε· να συμφιλιωθείτε· να ζητήσετε συγγνώμη· κάνετε και καμιά μετάνοια...» Δυστυχώς πολλοί δεν το αποφασίζουν, με αποτέλεσμα, όλο και χειροτερεύει το κακό.

Όχι έτσι, άγιοι πατέρες! Όχι κι έτσι! ο μοναχός πρέπει να είναι γεμάτος αγάπη για τον Θεό και για τον πλησίον. τι είναι ο μοναχός; ο εκπληρωτής όλων των εντολών του Θεού. Όλες οι εντολές ανακεφαλαιώνονται σε δύο: «Αγαπήσεις Κύριον τον Θεόν σου· και τον πλησίον σου ως σεαυτόν». Οι δύο πρώτες εντολές συμπεριλαμβάνουν όλες τις υπόλοιπες· ολόκληρο τον νόμο. Οι άγγελοι στον ουρανό είναι γεμάτοι από αγάπη. Ολόκληρη ή ζωή του μονάχου στηρίζεται στην αγάπη.

Οί μεγάλοι γέροντες μας Λεωνίδας, Μακάριος, Αμβρόσιος και Ανατόλιος, ήσαν γεμάτοι από αγάπη. Με τι δόξα, με τι τιμή εκοσμούντο στην επίγεια ζωή τους! Απόδειξη είναι το ακόλουθο περιστατικό:

Ό π. Ιωάννης της Κρονστάνδης είχε καλέσει τον π. Ανατόλιο να συλλειτουργήσουν μαζί. Στην λειτουργία, ο π. Ιωάννης είδε τον π. Ανατόλιο να συλλειτουργεί με αγγέλους. Δεν γνωρίζω, αν τους έβλεπε και ο ίδιος.

Γι' αυτό σήμερα το θεώρησα απαραίτητο να σας υπενθυμίσω την υψηλή μας κλήση ως μοναχών. Να επικρατεί ανάμεσα μας αγάπη και ομόνοια.

Ένας γέροντας, ο ιερομόναχος Ιγνάτιος, ο οποίος κοιμήθηκε Πριν από δέκα χρόνια, μου είχε πει: «Στα χρόνια τα δικά μου, όλοι οι πατέρες της Όπτινα διακρίνονταν για την αγάπη πού είχαν μεταξύ τους· όλοι. και πιο πολύ οι πατέρες της Σκήτης».

Μακάρι και εμείς, πατέρες, να τους μιμηθούμε.

Δεν το κρύβω. Μερικοί από σας εξέφρασαν την επιθυμία για μια ανώτερη και υψηλότερη ζωή· για περισσότερη άσκηση. Μα, πατέρες μου, τι ανώτερο, τι καλύτερο αγώνισμα από το να συγχωρήσεις εκείνους πού σε πρόσβαλαν, πού σε ύβρισαν και να υπομένεις τον αδελφό σου;

Θυμάστε το περιστατικό, πού αναφέρεται στον βίο του αγίου Παχωμίου. Ένας μοναχός τον παρακάλεσε:

- Γέροντα, δώσε μου ευλογία, να πάω να μαρτυρήσω. Θέλω να μαρτυρήσω για τον Χριστό!

Σε συμβουλεύω, του είπε ο άγιος, να παρατείνεις στο μοναστήρι και να υπηρετείς τους αδελφούς σου. Να υπομένεις τις οποίες αδυναμίες τους. Απαρνήσου το θέλημα σου. και όλα θα σου λογισθούν σαν μαρτύριο.

Βλέπετε αδελφοί; ο μοναχός, πού υπομένει με ειρήνη τους πειρασμούς των αδελφών του, θα λάβει μαρτυρικό στέφανο.

Αυτή ή ομιλία του γέροντα μου άρεσε πολύ.

- Ή ταπείνωση και ή αγάπη, έλεγε, είναι οι μεγαλύτερες αρετές. Αυτές πρέπει να έχει ο μοναχός στολίδι του.

Σήμερα (26 Σεπτεμβρίου 1910) έχω τα γενέθλια μου. Συμπλήρωσα 22. Λειτουργήσε ο π. Βαρσανούφιος. Στην απόλυση, με τον Τίμιο Σταυρό στο χέρι, είπε:

-Άγιοι πατέρες και αδελφοί. Με τον ζωφόρο Σταυρό στο χέρι, σας εκλιπαρώ: Βάλτε στην άκρη κάθε δυσαρέσκεια ανάμεσα σας. Ή δυσαρέσκεια, για να μην ειπώ εχθρότητα, μεταξύ σας, όλο και αυξάνει. Αυτά είναι έργα κοσμικών ανθρώπων δεν ταιριάζουν σε μοναχούς.

Ή πρώτη εντολή είναι ή αγάπη. ο απόστολος Παύλος λέγει: «Εάν ταις γλώσσαις των ανθρώπων λαλώ και των αγγέλων, αγάπην δε μη έχω, ...ουδέν ειμί» (Α' Κορ.13, 1-2).

Ή αγάπη είναι ή μεγαλύτερη αρετή. Με την ευκαιρία της μνήμης του αγίου αποστόλου Ιωάννου του Θεολόγου, του μαθητή της αγάπης, σκέφτηκα να σας

κάνω αυτή την υπόμνηση. Μην αρκείσθε μόνο στα έξω. Είναι βέβαια απαραίτητα. Δεν είναι ή ουσία.

Ποια είναι ή ουσία;

Ή εκκρίωση των παθών από την καρδιά μας· και κυρίως της κακίας.

Ακτημοσύνη

Ό Γέροντας τα χρήματα τα θεωρούσε, και τα διαχειριζόταν, όχι σαν δικά του, αλλά σαν της Σκήτης και του Προδρόμου. Είτε χρήματα του έδιναν, είτε τρόφιμα, όλα πήγαιναν για την αδελφότητα. Τίποτα απολύτως δεν κρατούσε για τον εαυτό του. και όταν του προσέφεραν δωρεές, για τον ίδιο, έλεγε:

- Δεν έχω δικαίωμα, να κάμω προσωπική περιουσία· υποσχέθηκα ακτημοσύνη· και με αυτόν τον όρκο είμαι δεσμευμένος μέχρι τον τάφο!

Όταν του έφερναν ψάρι με ερωτούσε, τι φαγητό έχουμε σήμερα. και αν το πρόγραμμα έγραφε ψάρι, το έστελνε αμέσως στην κουζίνα· για ψαρόσουπα. Διαφορετικά, έδινε οδηγίες για την επόμενη ημέρα.

Όσο καιρό βρισκόμουν κοντά του, ο π. Βαρσανούφιος είχε κάμει πολλές δωρεές στην Σκήτη. ο ίδιος, δεν είχε δεκάρα. Του είχαν απομείνει μόνο λίγα «ψιλά» από την τελευταία του σύνταξη, πού έπαιρνε για την συμμετοχή του στον πόλεμο της Μαντζουρίας.

Ό Γέροντας, υπέφερε από το στομάχι του. Για την σωστή λειτουργία του, ο γιατρός του συνέστησε να τρώει ελιές. Και, επειδή τις ελιές έπρεπε να τις αγοράζει με χρήματα της Σκήτης, δεν τις ήθελε όσο ασήμαντο και αστειό κι αν ήταν το ποσό. Τον ενοχλούσε ο λογισμός: «Μπορώ εγώ να ξοδεύω χρήματα της Σκήτης για τον εαυτό μου;» Κάποιος όμως ο τους πατέρες, υποθέτω ιερομόναχος, τον καθυσόχασε.

Ήταν ευχαριστημένος με όλα. Έτρωγε ότι παρείχε ή τράπεζα των αδελφών, χωρίς καθόλου γκρίνια και μεμψιμοιρία. «Όλα εδώ, είναι νόστιμα», ήταν τα μοναδικά του σχόλια. «Όταν ζούσα στον κόσμο, τα είχα όλα. Τίποτα δεν μου έλειπε».

Εγκράτεια - νηστεία

Για την νηστεία, ο π. Βαρσανούφιος μας έλεγε:

- Να τρώτε μέχρι πού να χορτάσετε, αλλά όχι να παραχορτάσετε. Να τρώτε αυτό πού σας είναι αναγκαίο, χωρίς να ταραζέσθε. ο καθένας την ιδιοσυγκρασία του. Έτσι, ένας, για να φαί ικανοποιητικά, χρειάζεται τρεις μερίδες φαγητό· δύο· και άλλος αρκείται σε μία μόνο, στην κανονική. Για αυτό πρέπει ο καθένας να παρακολουθεί τον εαυτό του, να ιδεί τι ποσότητα του χρειάζεται. Για το πόσο τρώνε οι άλλοι, μη σε απασχολεί. Εσύ να κοιτάζεις τον εαυτό σου.

- Ό ύπνος και ή κοιλιά είναι αλληλένδετα. Με γεμάτο το στομάχι ο μοναχός κοιμάται πολύ. Στο είπα και στο ξαναλέγω: να τρως μέχρι να χορτάσεις, μα όχι να παραχορτάσεις. Χόρτασες; Βάλε το πιρούνι στην άκρη. Γιατί είναι πλέον αμαρτία. Ενώ έχεις χορτάσει, συνεχίζεις να τρως, μόνο και μόνο επειδή δεν έχουν χορτάσει τα μάτια!

Ἡ πιο δύσκολη νηστεία της Σκήτης είναι ἡ πρώτη εβδομάδα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Ὅμως, για μένα ἀκόμη και αὐτή, με την χάρη του Θεοῦ, δεν είναι και τόσο βαριά. Ἀντίθετα, με βοηθάει περισσότερο. Γιατί οἱ ἡμέρες αὐτές είναι «μεγάλες και ιερές...».

Τώρα, ὅταν συλλογίζομαι, τι ἔκαμα την περίοδο αὐτή στον κόσμο, εκπλήσσομαι. Ἐτρωγα ὅτι ἤθελα· χωρίς να γνωρίζω την αναγκαιότητα και αγιότητα της νηστείας.

Ἀπό το στόμα του π. Βαρσανουφίου εἶχα την ευκαιρία να ἀκούσω πολλές φορές:

- Ἀπό την ἔλλειψη ἐγκράτειας προέρχεται κάθε κακό. Ἡ νηστεία διεγείρει την ψυχὴ σε προσευχή. Την ἀξία, την δύναμη και την σπουδαιότητα της νηστείας την καταλαβαίναμε ἀπὸ το γεγονός, ὅτι ο διάβολος την ἀπεχθάνεται και την μισεῖ πολύ. Σε ἐκείνους, πού ἐρχονται για συμβουλή και ἐξομολόγηση, σ' ὅτι τους λέω, συμφωνοῦν σε ὅλα και εἶναι πρόθυμοι να τα κάμουν ὅλα. Ὅταν, ὅμως, τους εἰπῶ, ὅτι πρέπει να τηροῦν τις ἀγιες νηστείες, ἐκεῖ τα χαλάνε. Ἀρχίζει ἡ γκρίνια: «Δεν μπορῶ! Δεν αντέχω!...».

Ὁ διάβολος τους βάζει, να μη θέλουν να τηροῦν τις νηστείες.

Ελεημοσύνη

Κάποια φορά, παρουσία μου, ο π. Βαρσανούφιος ἐρώτησε τον π. Νικήτα:

- Ἐκεῖ ἔξω στον κόσμο, υπάρχουν ἀνθρωποι φτωχοί;
- Ναι, Γέροντα, πῶς δεν υπάρχουν.
- Δόξα τῷ Θεῷ. Ὅσο υπάρχουν φτωχοί, ὅλα καλά. Γιατί ὅταν παύσουν να υπάρχουν και αὐτοί, σταματάνε και οἱ δωρεές στο μοναστήρι... Αὐτὸ ἔχω καταλάβει!

Ἐδῶ στην Σκήτη δεν ἐπιτρέπεται σε μοναχὸ να δίνει (αὐτόβουλα) ἐλεημοσύνη. Αὐτὸ κάπως παλαιότερα με βασάνιζε, τώρα ὅμως ὄχι. Ἐλεημοσύνη δίνει ο Γέροντας για ὅλους μας.

Ευσέβεια

Μου εἶπε ο Γέροντας:

- Ὁ ἀνθρωπος πολύ εὐκόλα ἀλλάζει.
- Ναι, Γέροντα.

Συμφώνησα. και του διηγήθηκα το ἐξῆς περιστατικό:

- Εἶχα ἓνα φίλο. Πιστὸ και θρησκευόμενο. Τώρα βέβαια, εἶναι ἀθεος. Οἱ κουβέντες του, πολλές φορές με τρομάζουν. Ὅλο για αυτοκτονία μιλάει. Ὁ πατέρας του ὅμως, εἶναι πολύ πιστός.

Εἶπε:

Μη φοβάσαι γι' αὐτόν.

Θα γυρίσει. Ἡ ευσέβεια εἶναι κληρονομική. Ἀπὸ τον Κάιν κληρονομεῖται ἀσέβεια και ἀπὸ τον Ἄβελ ἡ ευσέβεια. Συνήθως, ὅπως υπάρχει φυσική κληρονομικότητα, κατὰ τον ἴδιο τρόπο υπάρχει και

πνευματική. Συμβαίνει όμως, και μερικές φορές ή ευσέβεια να κληρονομείται από παππού στα εγγόνια ενώ ο γιος (πατέρας) να είναι άθεος.

Ή πιο ωραία μουσική

Χθες (15 Νοεμβρίου 1908), βρισκόμουν στο κελί του Γέροντα και τακτοποιούσα την αλληλογραφία του. ο π. Βαρσανούφιος διάβαζε την επιστολή μιας νεαρής κοπέλας, για την οποία μου είπε:

- Ή κοπέλα αυτή, ξέρει πολύ καλή κλασσική μουσική. Την ρωτάω:
- Ποιανού μουσικού σου αρέσει καλλίτερα, η μουσική;
- Του Μπετόβεν και του Χάιντν, μου λέει εκείνη.
- Μα υπάρχει και καλλίτερη, της είπα.
- Ποιανού; του Μότσαρτ;
- Ακόμη καλλίτερη.
- Του Μπαχ μήπως;
- Όχι! Όχι!
- Ποιανού τότε; και τι είδους μουσική είναι αυτή, πού λες ότι είναι καλλίτερη;

Ή μουσική της ψυχής! της λέω.

Της ψυχής; και υπάρχει τέτοια μουσική;

Καί βέβαια υπάρχει. - Πρώτη φορά το ακούω. και τι είναι αυτή η μουσική;

Ή ψυχική γαλήνη. Γι' αυτήν μιλάει το άγιο Ευαγγέλιο: «Αρατε τον ζυγόν μου έφ' υμάς και μάθετε άπ' εμού, ότι πρσος ειμί και ταπεινός τη καρδία, και ευρήσετε ανάπαυσιν ταις ψυχαίς υμών» (Ματθ.

11, 29). Σπούδασες μαθηματικά. Ξέρεις, τι είναι το σημείον «ίσον» (=). Έ, λοιπόν να! Ή ανάπαυση της ψυχής «ισούται» με μια μακαριότητα· μια μουσική·

μια αρμονία όλων των δυνάμεων της ψυχής... Αυτή είναι ή καλλίτερη μουσική!

ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΘΗ

Απόγνωση

Σήμερα (1 Δεκ. 1908), ο αδελφός μου Ίβάν αισθανόταν λίγη αδυναμία· και με εντολή του π. Βαρσανουφίου μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο της Σκήτης. Σε εμένα δεν είπε τίποτα. Εγώ φταίω. Γιατί σαν μεγαλύτερος του αδελφός, έπρεπε να ενδιαφερθώ. π. Νικήτας, ο διακονητής του π. Βαρσανουφίου, μόλις τώρα με πληροφόρησε, ότι ο Ιβάν είχε πέσει σε απόγνωση. Μα και να μου το είχε ειπεί ενωρίτερα, δεν ξέρω αν θα μπορούσα να τον παρηγορήσω! Είναι αμφίβολο, αν θα τον καταλάβαινα

«Ή απόγνωση και ή μελαγχολία, έλεγε ο Γέροντας, σαν άλλη πανούκλα (γιατί πρόκειται για αρρώστια της ψυχής) ορμάει σε όλους. Ή ζωή τότε, γίνεται ανυπόφορη. Σε πιάνει μια αδιαφορία και αδράνεια για όλα· να μη θέλεις να κάμεις απολύτως τίποτα. (Καί συνέχισε).

Μία τέτοια περίπτωση αντιμετώπισα στην εξομολόγησή. Ήταν μία κυρία. και να τι μου είπε:

- Όλη την ημέρα κάθομαι σε μία καρέκλα. Δεν κάνω τίποτα.
- Τί αισθάνεσαι;
- Λύπη αφόρητη λύπη!

Ήταν όμορφη, πλούσια, απόφοιτη γυμναστικής ακαδημίας με χρυσό μετάλλιο! Ή, Θεέ μου, ελέησε το πλάσμα σου».

Ό Γέροντας έκαμε τον σταυρό του. Θα ήταν πολύ θλιβερή περίπτωση. Εγώ, με το έλεος του Θεού, δεν έχω δοκιμάσει κάτι το ανάλογο. Για αυτό και σκέφτομαι τι ανταποδώσω τω Κυρίω για την μεγάλη Του ευσπλαχνία σε μένα τον ταλαίπωρο;

Αργολογία

Ανέφερα στον Γέροντα ότι μετά την Λειτουργία επήγα στον π. Αρσένιο, πού γιόρταζε την ονομαστική του εορτή, για τσάι.

— Το ρίξατε στην αργολογία; (ήταν το ερώτημα του).

- Εγώ σιωπούσα. (Απάντηση).

Ναι. Πάντοτε έτσι γίνεται. Ξεκινάνε, δήθεν, με καλό σκοπό και καταλήγουν στην άργολογία και την κατάκριση. Ξεκινάνε με το «εις υγείαν» και τελειώνουν με το «αιωνία ή μνήμη». Για αυτό και οι Γέροντες μας απαγόρευαν να γιορτάζομε ονομαστικές εορτές και να πηγαίναμε, όποτε μας κάπνιζε, στα κελιά των αδελφών, για τσάι. Να αποφεύγεις τις επισκέψεις στα κελιά των πατέρων χωρίς σοβαρή αιτία. Να θυμάσαι τον λόγο των αγίων: «κάθισε στο κελί σου και αυτό θα σε διδάξει τα πάντα».

- Γέροντα, (του είπα κάποια άλλη φορά), παρ' όλο πού δεν μου αρέσει, συνέχεια άργολογώ και ακατάσχετα.

- Αυτό είναι πολύ σοβαρό. Πρέπει να το εξομολογήσαι. Αυτά είναι κατάλοιπα απρόσεκτης ζωής μέσα σου. Αυτός, πού αργολογεί, δεν μπορεί να έχει νίψη, γιατί συνεχώς περισπάται. Από την σιωπή γεννάται ή ησυχία, και από την ησυχία ή προσευχή.

Πες μου: Πώς είναι δυνατό να προσεύχεται κανείς, όταν βρίσκεται σε περισπασμό; Πρόσεχε τον εαυτό σου. Αυτός είναι ο στόχος μας. «Πρόσεχε σεαυτώ» (Α'

Τιμ. 4,16). Ή σιωπή, χωρίς την οποία είναι αδύνατο να ζει κανείς, είναι άσκηση. Γιατί όταν κάποιος σιωπά, ο εχθρός αρχίζει και ψιθυρίζει στους άλλους: «Κοίταξε εκεί, αλαζονεία! Ούτε να σου μιλήσει δεν καταδέχεται!» Δεν είναι έτσι. Από αυτό ακολουθούν πειρασμοί.

Για αυτό, όποιος το πάρει απόφαση να ασκηθεί στην σιωπή, να ετοιμάσει τον εαυτό του για πειρασμό.

Κάτι ακόμη. Ή σιωπή δεν αποκτιέται ούτε γρήγορα, μα ούτε και εύκολα. Ή σιωπή είναι υψηλή και απαραίτητη αρετή, για όποιον θέλει να προκόψει σε πνευματικές αρετές. Γιατί, όπως λέει και ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος, «ή σιωπή είναι το μυστήριο του μέλλοντος αιώνος». Εκείνος πού ασκείται στην σιωπή, προετοιμάζει τον εαυτό του για την μέλλουσα ζωή. ο π. Μακάριος συχνά έλεγε: «Όλοι οι άγιοι ήταν άνθρωπο, της σιωπής. ο Αγ. Σεραφείμ του Σάρωφ και ο ΟΣΙΟΣ Αρσένιος ο Μέγας γι' αυτό ήταν μεγάλοι, επειδή είχαν σιωπή. Όταν τον ερώτησαν, γιατί συνεχώς είναι σιωπηλός και αποφεύγει τους ανθρώπους, απάντησε: Πιστέψτε με αδελφοί, όλους σας αγαπώ. Άλλα δεν μπορώ ταυτόχρονα να είμαι και μαζί σας και με τον Θεό. ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος έλεγε: «Κάθε φορά πού μιλούσα, ακόμη και για πνευματικά θέματα, συνήθως το μετάνιωνα. Όταν σιωπούσα, ποτέ». και ο π. Μακάριος, είπε για τον Ιγνάτιο Μπριαντιανίνωφ: «Και

εμείς εδώ στην Ρωσία, θα είχαμε έναν δεύτερο Μέγα Αρσένιο, αν δεν ακολουθούσε διαφορετικό δρόμο. Πράγματι, ήταν ένας άνθρωπος με φοβερό μυαλό».

Στις 17 Ιουλίου (1908) τελείωσε το μάζεμα του σανού. Πολλοί αδελφοί είχαν πάει να θερίσουν ένα μέρος χωραφιού, πού έχει απομείνει κοντά στο ιχθυοτροφείο. Εγώ και πάλι δεν βγαίνω πια έξω από την σκίτη· από αυτό το ζωοποιό χώρο της ησυχίας. Στον θερισμό, τις περισσότερες φορές, πήγαινα με ευχαρίστηση. Ιδιαίτερα, όταν μπορούσα και εύρισκε καταφύγιο μόνος μου, σε μέρος, πού δεν θα δινόταν αφορμή για άργολογία.

Σήμερα, 8 Σεπτ. 1908, στον όρθρο, ο Γέροντας είπε ότι πρέπει να έχουμε αγάπη ο ένας για τον άλλο και να σταματήσουμε την άργολογία. ο προφήτης Δαβίδ λέγει: «Εκκλέοιπεν όσιος». Γιατί, όμως δεν υπάρχει πια; Διότι «ώλιγώθησαν αι αλήθειαι από των υιών των ανθρώπων. Μάταια ελάλησεν έκαστος προς τον πλησίον αυτού» (Ψαλ. 11, 1-2). Γιατί δεν λένε πια λόγια για ωφέλεια της ψυχής, αλλά λόγια πεζά ασήμαντα, άργολογίες. Πιστεύω, συμπλήρωσε Γέροντας, ότι έφτασε ή εποχή πού οι άνθρωποι θα μιλάνε, αποκλειστικά και μόνο, για πράγματα μηδαμινά και ασήμαντα.

Ένας μοναχός είδε το έξης όραμα: πολλούς μοναχούς να στέκονται και να αργολογούν. Γύρω τους και ανάμεσα τους να τρέχουν βρώμικα αγριογούρουνα, τα όποια φυσικά ήσαν δαιμόνια. Τότε συνέβη το έξης παράξενο: Μόλις οι μοναχοί άλλαξαν κουβέντα και άρχισαν να μιλούν για ωφέλεια της ψυχής, είδε ανάμεσα τους, αντί για αγριογούρουνα, φωτεινούς αγγέλους.

Γι' αυτό, αδελφοί, οφείλομε να προσέχομε, να μη καταστρέφομαι τους κόπους μας με την άργολογία. και πάνω άπ' όλα να φροντίζομαι να αποκτάμε ταπεινώση. Λέει ο προφήτης Δαβίδ, «εταπεινώθην και έσωσε με ο Κύριος» (Ψαλ. 114, 6). Για να σωθεί κανείς, ή ταπεινώση φτάνει. και πάλι ένας ψαλμός λέει: «ίδε την ταπεινώσιν μου και τον κόπο μου- και αφες πάσας τάς αμαρτίας μου» (Ψαλ. 24,18). ο προφήτης Δαβίδ το είπε αυτό, γιατί μετάνοια αληθινή χωρίς κόπο δεν γίνεται.

Κατάκριση

Ζω, όπως ζούσα και στον κόσμο. Δεν έχω αλλάξει σε τίποτα. Είμαι γεμάτος κακίες και αμαρτίες. Παραμένω ο ίδιος άνθρωπος· εμπαθής. Με μόνη φορά ότι, τώρα απλά ζω σε κελί και όχι στον κόσμο. Δεν έγινα ακόμη άγγελος. Άγγελος δεν γίνεσαι από την μία ημέρα στην άλλη. Παλαιότερα, χωρίς να θέλω να το καταλάβω πόσο δύσκολο είναι, είχα την απαίτηση όλοι οι μοναχοί να είναι επίγειοι άγγελοι Τώρα άρχισα να καταλαβαίνω, από την προσωπική μου πείρα, πόσο εύκολη είναι ή κατάκριση και πόσο δύσκολη είναι ή «πράξη».

Πορνεία

Το βράδυ, στις 3 Ιαν. 1910, καταπιαστήκαμε εγώ και ο Γέροντας, με την αλληλογραφία. Μετά κάναμε συζήτηση για τά πάθη. Ιδιαίτερα για πάθος της πορνείας.

— Από αυτό το πάθος, έλεγε, δεν απαλλάσσεται κανένας και σε καμιά ηλικία. Φτάνει να αναφέρομαι τον όσιο Ιάκωβο και την περίπτωση του ογδοντάχρονου ασκητή. και οι δύο έπεσαν στην αμαρτία της πορνείας. Τά πάθη της πορνείας και της φιλαργυρίας πολεμούν τον άνθρωπο με την ίδια σφοδρότητα.

Κανείς δεν είναι ασφαλισμένος α αυτά τὰ πάθη. Τους γεροντότερους, ο διάβολος τους πολεμάει περισσότερο με την τσιγκουνιά : την φιλαργυρία, ενώ τους νέους με την πορνεία.

Μετά από κάθε εξαγόρευση ο Γέροντας με συμβούλευε:

— Οι πατέρες λένε να αγωνιζόμαστε εναντίον όλων των παθών. Για το πάθος της πορνείας, ή μόνη σωτηρίας είναι ή φυγή. Ή αλήθεια είναι, ότι από τα πάθη σωζόμαστε μόνο με την φυγή. Όχι φυσικά ,στην κυριολεξία! Έχεις πόλεμο πορνείας; Φύγε από το μοναστήρι; Όχι! Πουθενά δεν λένε κάτι τέτοιο. φυγή (= καταφυγή) είναι το όνομα του Ιησού. τι λέει ο ψαλμός; «Πέτρα καταφυγής τοις λαγωίς» (Ψαλμ. 103,20). Λαγοί είναι οι αδύνατοι, οι φοβητσιάρηδες, πού δεν μπορούν να πολεμήσουν τὰ πάθη με την δική τους δύναμη. και τι κάνουν; Καταφεύγουν στην Πέτρα. Πέτρα είναι ο Χριστός. Το Όνομα Του. Ή προσευχή του Ιησού.

Συκοφαντία ,

«Όλα να τὰ περιμένεις. Όλα είναι δυνατά. Αργότερα, ίσως γίνεις και πνευματικός. Πρόσεχε! Πρόσεχε από το γυναικείο φύλο. Άλλο από κουτσομπολιό, δεν κάνουν. Νόημα, ουσία και περιεχόμενο, μηδέν. Ευτυχώς πού ο ηγούμενος δεν δίνει καμιά σημασία στα λόγια τους. Κάποιοι άλλοι όμως τὰ προσέχουν... Κάτι ήξερε και ο προφήτης Δαβίδ, όταν έλεγε: «Λύτρωσαί με από συκοφαντίας ανθρώπων, και φυλάξω τας έντολάς σου» (Ψαλμ. 118, 134).

Υποκρισία

Κατά επανάληψη άκουσα τον γέροντα να λέει και σε άλλον μοναχό, όχι μόνο σε μένα:
- Ή υποκρισία, ή διπλοπροσωπία και ή πονηρία, είναι πάντοτε για όλους αμαρτία. Για τον μοναχό όμως, οι κακίες αυτές αποτελούν οριστική απώλεια. Να προχωρείς με σταθερότητα, χωρίς να παρεκκλίνεις ούτε στα δεξιά ούτε στα αριστερά.

Φόβο-δειλία

Τώρα αρχίζω να φοβάμαι τον κόσμο. Γιατί, αν και ανεπαίσθητα, κάτι τέτοιοι λογισμοί εισχωρούν στο κεφάλι μου. ο Γέροντας είπε, πώς αυτού του είδους ο φόβος είναι σωτήριος.

Περισσότερο θυμάμαι τις συμβουλές του γύρω από τον φόβο, πού είναι περισσότερο καταστροφικός παρά σωτήριος. Αυτό το είπε τότε πού εγώ, ο Ίβάν, και ο νεωκόρος σπάσαμε τις διακοσμήσεις του πολυελαίου της εκκλησίας.

- Να φοβάσαι μόνο την αμαρτία, είπε ο Γέροντας. (Φοβάμαι, βέβαια, τον κόσμο, γιατί με σπρώχνει στην αμαρτία. Είναι γεμάτος πειρασμούς, στους οποίους δεν μπορώ να αντισταθώ). Τον φοβητσιάρη, μας λέγει ή αγία Γραφή, δεν τον αγαπάει ο Θεός. ο μοναχός δεν πρέπει να φοβάται, ούτε να δειλιάζει, αλλά να αποθέτει την ελπίδα του στον Θεό.

Γιατί ο Θεός δεν αγαπάει τον δειλό; Διότι βρίσκεται κοντά στην απελπισία και στην απογοήτευση, πού αποτελούν θανάσιμες αμαρτίες. ο δειλός και ο φοβητσιάρης βρίσκονται στο στόμα της αβύσσου. ο αληθινός μοναχός πρέπει να είναι ξένος σε τέτοια κατάσταση.

Ξενιτιά

Κάποια φορά συναντήθηκα με τον δόκιμο μοναχό π. Γεώργιο, στην Σκήτη.

- Πώς είσαι; με ερώτησε. Σου λείπει ή Μόσχα;

- Δόξα τω Θεώ, Γέροντα, είμαι καλά.

- Πέρασαν δύο χρόνια, πού δεν σκεφτόμουν την Μόσχα. Μα τώρα, την θυμάμαι· και πολλές φορές μόνο αυτήν συλλογίζομαι. Εύχομαι ο Θεός να σε βοηθήσει, να μην πέσεις σε παρόμοιο πειρασμό.

- 'Ο Κύριος να σε σώσει, Γέροντα, του είπα. και σκέφθηκα: Αν ακόμη ζω, δεν θα γλιτώσω ούτε εγώ από αυτό τον πειρασμό.

Τώρα αρχίζω να φοβάμαι τον κόσμο. Αν και ανεπαίσθητα, τέτοιοι λογισμοί εισχωρούν στο κεφάλι μου.

'Ο Γέροντας είπε, πώς αυτού του είδους ο φόβος είναι σωτήριος.

ΤΑΠΕΙΝΩΣΗ

1. Φως και θερμότητα

Σήμερα, 5 Φεβρ. 1908, ερώτησα τον Γέροντα αν μπορούσα να τον ιδώ το απόγευμα. Εκείνος μου είπε να τον επισκεφθώ στις 8 το βράδυ. Μόλις έφθασα στην πόρτα, ο Γέροντας άρχισε να μιλάει για την ταπείνωση.

«'Ο π. Μακάριος, ο π. Αμβρόσιος, ο π. Μωυσής και όλοι οι γέροντες μας, πάντοτε έλεγαν: «Να είσαι ταπεινός! Να είσαι ταπεινός»! Το έλεγαν συνεχώς. Όπως και ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, πού. Όταν επρόκειτο να πεθάνει, έλεγε: «Τεκνία, αγαπάτε αλλήλους».

'Η αγάπη και ή ταπείνωση είναι αλληλένδετες.

'Η μία εξαρτάται από την άλλη, όπως το φως και ή θερμότητα. Μπορεί ποτέ να υπάρξει φως χωρίς θερμότητα; και θερμότητα χωρίς φως; Το ίδιο συμβαίνει και με τις δύο αυτές αρετές.»

Θυμάμαι, ενώ περπατούσα κάποτε μαζί με τον (ηγούμενο μας αρχιμανδρίτη 'Ισαάκιο Β', γύρισε και με ερώτησε:

- Πώς είσαι, αδελφέ;

- Δόξα τω Θεώ, με τις άγιες ευχές σου καλά.

- Ναι. Έτσι πρέπει. Να είσαι ταπεινός. 'Η ταπείνωση είναι υψοποιός.

Επήρα την ευχή του και συνέχισε τον δρόμο του. Το ίδιο λέγω και εγώ σε σένα: Να είσαι ταπεινός. Ειρήνη σοι.

Χειρότερος από όλους

Την τελευταία φορά ο Γέροντας μου είχε ειπεί ότι έχω ανάγκη από ταπείνωση:

- Μην λες ποτέ πώς, «εγώ δεν κάνω αυτό, κάνω κάτι άλλο - να τι κάνω». Όχι. Να θεωρείς τον εαυτό σου κατώτερο και χειρότερο από όλους.

Να μην είσαι υπερήφανος. Να μην είσαι κενόδοξος. Ούτε από μέσα, ούτε απ' έξω, μπροστά στους άλλους. Είναι γραμμένο: «Μη σαλπίζεις εμπροσθεν σου και ενώπιον των ανθρώπων», αλλά να θεωρείς τον εαυτό σου χειρότερο από όλους. Να θεωρείς τον εαυτό σου καταδικασμένο στην κόλαση και άξιο των τιμωριών της, και ότι μόνο με το έλεος του Θεού μπορείς να σωθείς. Αυτό δεν είναι τόσο εύκολο. Μόνο οι άγιοι κατόρθωσαν να φτάσουν σε μια τέτοια κατάσταση.

3. Χρυσοθήρ

Σήμερα, 28 Ιουνίου, εορτή των άγ. Αποστόλων, ο Κύριος με αξίωσε, έμενα τον ανάξιο, να εξομολογηθώ. Μετά την εξομολόγηση, ο π. Βαρσανούφιος είπε συμπερασματικά:

- Καλή είναι ή μετάνοια ακόμη και για μικρές αμαρτίες. Όμως πρέπει, περισσότερο απ' όλα, να φροντίζεις για το βασικότερο. οι έμποροι, όταν κάνουν εμπόριο, φροντίζουν να κερδίσουν, όσο περισσότερο χρυσάφι μπορούν. Έτσι και εμείς. Περισσότερο από όλες τις αρετές, πρέπει να αποκτήσομε ταπείνωση. Ταπεινώσου! Ταπεινώσου! Όταν ο άνθρωπος έχει ταπείνωση, τα έχει όλα. και όταν δεν έχει ταπείνωση, δεν έχει απολύτως τίποτα, έστω κι αν κάνει θαύματα. Ταπεινώσου!

— Μα Γέροντα, αυτό είναι πολύ δύσκολο.

- Βέβαια. Μα, μήπως είναι εύκολο να αποκτήσεις χρυσάφι;

! Μέχρι την τελευταία του πνοή!

Ή «βέργα» των πατέρων

Ό άγιος Ιωάννης της Κλίμακας λέγει, ότι το πάθος της κενοδοξίας δεν είναι ανεξάρτητο. Αντίθετα· είναι στενά συνδεδεμένο με την υπερηφάνεια. και όσο τρέφεται ή κενοδοξία, άλλο τόσο δυναμώνει και το πάθος της υπερηφάνειας. Ή κενοδοξία κάνει: τον άφωνο, να ψάλλει! τον οκνηρό, να γεμίζει προθυμία! τον δειλό, να γίνεται τολμηρός!..

Ό όσιος Ιωάννης Κασσιανός ο Ρωμαίος, όταν το παρατήρησε, δοκίμασε έκπληξη· για την πονηρία· για την πανουργία· και για την κακία του διαβόλου.

Ό πόσο οι άγιοι απέφευγαν την κενοδοξία! Με πόση προσοχή την αντιμετώπιζαν!

Ό π. Αμβρόσιος είχε πάντοτε την βέργα δίπλα του. και όταν κάποιος άρχιζε να λέγει κάτι, πού θα ξυπνούσε μέσα του την κενοδοξία, έπαιρνε την βέργα και άρχιζε να την ανεβοκατεβάζει! Γεμάτος περιέργεια, ρωτούσε τότε ο συνομιλητής του:

- Γέροντα, γιατί ανεβοκατεβάζεις την βέργα;
- Να σου ειπώ. Γρήγορα πρόκειται να πέσει στην πλάτη σου!
- Ίσως, Γέροντα. Νομίζω, πώς καλλίτερα θα ήταν να αλλάξομε συζήτηση!
- Καλλίτερα. Για σένα!

ΕΞΑΓΟΡΕΥΣΗ ΛΟΓΙΣΜΩΝ

Μόνο σε έναν!

Μου είπε ο Γέροντας:

- Να φανερώνεις όλους τους λογισμούς σου, ιδιαίτερα εκείνους που χρονίζουν και δεν σε αφήνουν ήσυχο. στην μοναχική ζωή πρέπει να προχωρείς σταδιακά· γιατί είναι επιστήμη επιστημών. Και, όπως σε όλες τις επιστήμες προχωρούμε σιγά-σιγά, κάτω από την καθοδήγηση ανθρώπου με πείρα, έτσι και εδώ. Με μία διαφορά: κρατήσου γερά από τον γέροντα σου. Για την πνευματική σου ζωή να έρωτας μόνο έναν άνθρωπο· όχι πολλούς· για να μη σου συμβεί κανένα πνευματικό κάταγμα».

Μία σωτήρια ψυχρολουσία

Το απόγευμα της 23 Σεπτ. 1909 έλαβα ένα δέμα από την Μόσχα, από την μητέρα μου. Επήγα μετά στον π. Βαρσανούφιο. και περίμενα τελευταίος για την σχετική ευλογία. Μόλις με αντίκρισε και χωρίς να μιλήσει καθόλου, με οδήγησε μπροστά στις εικόνες. Μου έκαμε νόημα να γονατίσω. και μου είπε επιτακτικά: «Εξομολογήσου. Έχεις αμαρτήσσει με λόγια και με έργα»!

Τα απότομα αυτά λόγια του Γέροντα, με ξάφνιασαν. και άρχισα να απαριθμώ διάφορους αμαρτωλούς λογισμούς, που με απασχολούσαν. Εκείνος με συμβούλεψε:

- Μάζεψε τον εαυτό σου, γιατί είσαι αρκετά επιπόλαιος, και λόγω του χαρακτήρα σου ξεφεύγεις σε ενέργειες και πράξεις, που δεν ταιριάζουν σε μοναχό.

Επήρα συγχώρηση και έφυγα για το κελί μου. και κατάλαβα ότι έχω ανάγκη από διόρθωση.

«Δεν έχω τίποτα!»

Κάποτε, μετά την έξαγόρευση των λογισμών μου, ο γέροντας τόνισε:

- Ή σωστή έξαγόρευση έχει μεγάλη σημασία στην ζωή του μονάχου. και όταν ακόμη νομίζεις, ότι δεν έχεις τίποτα να εξομολογηθείς, εσύ όμως να έρχεσαι, για να παίρνεις δύναμη. Κι αυτό για σένα θα είναι αρκετό. Μπορεί ο διάβολος να είχε σκοπό να μηχανευθεί κάτι εναντίον σου, μα με την συμβουλή οι παγίδες του διαλύονται και ο ίδιος γίνεται ανίσχυρος. Αυτό, μη το ξεχνάς ποτέ.

- Γέροντα, επιτρέπεται, τις μεν αμαρτίες μας να τις εξομολογούμεθα στον πνευματικό μας, και τους λογισμούς μας να τους εξαγορευόμεθα σε κάποιον άλλο;

- Άλλο πράγμα είναι ή εξομολόγηση· και άλλο ή έξαγόρευση των λογισμών. Οι άγιοι πατέρες λένε: Όταν δεν έχω σε ποιόν να πάω να εξομολογηθώ, τότε μπορώ να διαλέξω μόνος μου ένα αδελφό ομόψυχο και να του εξαγορευθώ τους λογισμούς μου. Με άλλα λόγια: τους λογισμούς μας μπορούμε να τους

εξαγορευθούμε (δηλαδή να τους πούμε) και σε άνθρωπο, πού δεν έχει ιεροσύνη (για να μας δώσει συμβουλή)· όχι όμως και τις αμαρτίες μας, για να μας δώσει άφεση!

Προσοχή!

Εξομολογήθηκα στον Γέροντα διάφορους λογισμούς, πού με ταλαιπωρούσαν. «Όταν ο άνθρωπος δεν βρίσκει ευχαρίστηση στους λογισμούς του, δεν λογίζεται αμαρτία», ήταν τα λόγια του Γέροντα.

- Έχω την εντύπωση, πώς δεν χρειάζεται να τους αντιστέκομαι. Γι' αυτό και δεν τους κυνηγάω.
- Μόνο οι άγιοι έχουν την πνευματική δύναμη να τους εκδιώκουν και να αντιλέγουν στους λογισμούς χωρίς καθυστέρηση. Για μας, πού είμαστε αδύναμοι μία μέθοδος ισχύει: ή φυγή.
- Όταν συνέλθω από την ζάλη των λογισμών λέω την ευχή. Κάνω καλά;

Ναι. Γι' αυτό ακριβώς ήθελα σήμερα να σου μιλήσω. Επειδή ακόμη δεν έχεις ενδυθεί την εξ ύψους δύναμη, για να αντιστέκεσαι στους πονηρούς λογισμούς, ένα σου απομένει: να φωνάζεις τον Ιησού. Το όνομα του θα τους διώξει. Ή προσβολή ενός λογισμού δεν είναι αμαρτία. Άς υποθέσουμε, πώς ανοίγοντας την πόρτα του κελιού σου, ο αέρας πού φυσάει φέρνει μέσα χιόνι και κυριολεκτικά σε σκεπάζει. Μήπως όμως, φταις εσύ; Άν όμως διαπιστώσεις, ότι είναι αδύνατο για σένα να περάσεις μέσα από χιονοθύελλα, τότε μπορείς να γλιτώσεις μόνο με την φυγή, δηλ. κλείνοντας την πόρτα. κάποιος άλλος όμως πιο δυνατός από σένα, τα καταφέρνει και διασχίζει την χιονοθύελλα χωρίς να υποστεί καμία ζημία. Λοιπόν. Εμείς πού απέχουμε πολύ από αυτή την κατάσταση, πρέπει να μιμούμαστε τον Δαβίδ, πού, όταν πήγε να μονομαχήσει με τον Γολιάθ, φυσικά δεν πήγε με αδειανά χέρια. Ποιος όμως ήταν ο οπλισμός του; Ένα κοτρόνι. Μία πέτρα. «Ή δε πέτρα ην ο Χριστός» (Α' Κορ. 10,4). Αυτό σημαίνει, ότι δεν πήγε στην μάχη μοναχός του, αλλά με την πέτρα στο χέρι. Για φιλοσόφησε το λίγο, και θα καταλάβεις.

Κάποια φορά τον ερώτησα:

- Γέροντα, μερικές φορές, τώρα πού πρόκειται να λάβω το μοναχικό σχήμα, μου έρχονται κενόδοξοι λογισμοί.

- Μα το έχεις λάβει!
- Ναι, αλλά ακόμη δεν έγινε ή κούρα μου.

Δεν θυμάμαι, τι συγκεκριμένα μου απάντησε.

Άλλα το νόημα ήταν, πώς ή κούρα δεν είναι το πάν. Μετά του είπα:

- Μου έρχονται και λογισμοί, να γίνω και Ιερομόναχος.
- Βέβαια! Αύριο ο λογισμός θα σου λέγει: «Φύγε από εδώ»! Έτσι γίνεται πάντοτε: Πρώτα, θα σε ρίξει στην φωτιά· και μετά στο νερό! Πρώτα προσπαθεί να σε κάμει να σου «στρίψει»· να σε φέρει σε σύγχυση.

Την Κυριακή, το ευαγγελικό ανάγνωσμα κατέληγε με τα λόγια: «Αυτός δε διελθών δια μέσου αυτών επορεύετο» (Λουκ. 4,30).

Το βράδυ, όταν πέρασα από το κελί του π. Βαρσανουφίου για την σχετική ευλογία, με ερώτησε:

Θυμάσαι, τι έλεγε το σημερινό ευαγγέλιο;

- Συγνώμη, Γέροντα, ξέχασα.
- Έλεγε, πώς, οι εβραίοι, εξαγριωμένοι με τον Χριστό, τον οδήγησαν σε ένα ύψωμα (Λουκ. 4, 29-

30). Τα λόγια αυτά έχουν και ένα άλλο νόημα. Πνευματικό. 'Η λέξη «εξαγρίωση», δηλώνει τους εμπαιθείς λογισμούς, οι όποιοι, σαν άλλοι εβραίοι, προσπαθούν να μας σύρουν στην άβυσσο. Μα, ο πνευματικά υγιής νους τους προσπερνάει, χωρίς να υποστεί καμιά ζημία. και προχωρώντας έτσι, φτάνει στην άνω Ιερουσαλήμ.

Όταν διάφοροι λογισμοί δεν με άφηναν να συγκεντρωθώ στο διάβασμα ο Γέροντας με συμβούλευε:
- Πήγαινε περίπατο στον κήπο και κάθισε λίγο.

Η ηρεμία της φύσης θα σε βοηθήσει να προσευχηθείς. Μόνο να κοιτάξει κανείς την εκκλησία μας... Να διώξεις τους λογισμούς, δεν εξαρτάται από σένα. Όμως, στο χέρι σου είναι να τους δεχθείς. Τους διώχνει το όνομα του Ιησού. Μερικές φορές όμως, επιτρέπει να σε βασανίζουν σκόπιμα. Πρέπει να υπομένεις. Χωρίς βέβαια να συμφωνείς μαζί τους.

Η μεταμόρφωση του αλήτη

Κάποτε με ερώτησε ο Γέροντας, πόσα πιάνο είχα στο σπίτι μου στην Μόσχα.

Εγώ αμέσως τότε θυμήθηκα έναν συμμαθητή μου από το γυμνάσιο, παιδί όχι καλό, έναν χαρακτήρα με όχι τόσο καλή υπόληψη, πού οι άσχημες συζητήσεις του, οι φτωχικές του διανοητικές Ικανότητες, απότομη συμπεριφορά του σε θρησκευτικά ζητήματα, ή εξωτερική του εμφάνιση, οι παρέες του και γενικά ή γνώμη των φίλων μου γι' αυτόν, επιβεβαίωναν το ήθος του.

Αυτό λοιπόν το παιδί, μια ήμερα έφερε μαζί του μέσα στην τάξη το βιολί του. Ήταν εκ φύσεως θαυμάσιος μουσικός. και επειδή έτυχε να απουσιάζει ο καθηγητής, με την απαίτηση όλων των μαθητών, άρχισε να παίζει βιολί. Χωρίς μουσικό κείμενο. Από 'μνήμης. Όταν τελείωσε, έγινε μια αλλαγή. Ή συνηθισμένη του αφηρημάδα είχε εξαφανισθή. Σοβαρεύτηκε. Όλοι το πρόσεξαν.

Όταν αυτά τα ανέφερα στον π. Βαρσανούφιο, εκείνος τα σχολίασε, ως εξής:

- Είδες, πώς ακόμη και ή μουσική μπορεί, έστω για λίγο, να σε αποτραβήξει από τον κόσμο, να σε ελευθερώσει από τα δεσμά του και την επίδραση του; και αν ο φίλος σου είχε αυτή την εξωτερική αλλαγή, σκέψου, τι θα αισθανόταν εσωτερικά, μέσα του! Γιατί μόνο εκείνος, πού έχει την ίδια εμπειρία, μπορεί να τον καταλάβει. και κάτι άλλο: αν απλώς ή μουσική κατορθώνει και αποξενώνει τον άνθρωπο από τον κόσμο, τότε σίγουρα αυτό το κατορθώνει, και πολύ μεγαλύτερο βαθμό ή προσευχή!..

Τα είδη της προσευχής

Χθες, 10 Μαΐου 1909, κατάφερα να κλέψω λίγο χρόνο από τον Γέροντα. Σημειώνω μερικά λόγια του:

- Υπάρχουν τρία είδη προσευχής. Το πρώτο είναι ή εξωτερική, με το στόμα· το δεύτερο ή εσωτερική, η νοερά και καρδιακή· και το τρίτο είναι ή πνευματική προσευχή.

Η εσωτερική προσευχή είναι κτήμα ολίγων.

και ακόμη πιο σπάνιοι είναι εκείνοι, πού κατέχουν την πνευματική προσευχή. Όσοι έχουν αυτήν την προσευχή, αρχίζουν να κατανοούν τα μυστήρια της φύσης, το νόημα και το περιεχόμενο τους.

Βλέπουν τα αισθητά από την εσωτερική τους πλευρά, την πνευματική τους πλευρά. Γι' αυτό και έχουν μια διαφορετική πνευματική χαρά· και γι' αυτό συχνά βγαίνουν στα μάτια τους δάκρυα.

Ή χαρά τους, σε μας είναι ακατανόητη.

Καταλαβαίναμε την χαρά των καλλιτεχνών: ποιητών, μουσικών, ζωγράφων μα αυτών ή χαρά, είναι συγκριτικά ένα μηδέν γιατί είναι «ψυχική».

Ό όσιος Σεραφείμ του Σάρωφ λέγει: «Όποιος στο μοναστήρι δεν κάνει την ευχή, δεν είναι μοναχός». και προσθέτει κάτι το τρομερό: «Είναι ένα δαυλί (= ξύλο) καμένο». Ναι, είναι ανάγκη να έχουμε κάποιο είδος ευχής. Έστω και το κατώτερο!

Ή σοφία του χωριάτη

Κάθε φορά πού ο π. Βαρσανούφιος μιλάει την ευχή του Ιησού, ενθουσιάζομαι και με πιάνει περυσότερος ζήλος.

Ό Μητροπολίτης της Πετρούπολης Γαβριήλ είχε αρκετά ασχοληθεί με την ευχή του Ιησού, και μάλιστα σε κάποιο βαθμό την ασκούσε. Τον ταλαιπωρούσε όμως ή σκέψη: «Μήπως είναι μάταιος κόπος; Πού είναι ή ωφέλεια της; Οι καρποί της;» και ενώ ζητούσε απεγνωσμένα απάντηση στην απορία του, του λέει κάποιος:

- Καί δεν φωνάζεις, Σεβασμιότατε, τον π. Κλεόπα να σου λύσει το πρόβλημα σου;
- Σιγά πού θα καλέσω ένα χωριάτη, έναν αγράμματο, για ένα τόσο σοβαρό πνευματικό ζήτημα.

Μπορεί να είναι ένας αγαθός άνθρωπος με πνευματική ζωή, αλλά καλλίτερα να μου λείπει. και τι θα μου ειπεί; Επειδή όμως δεν είχε και κάποια άλλη επιλογή, στο τέλος τον φώναξε. Μόλις τον αντίκρουσε ο Δεσπότης, του λέει:

- Καί εσύ ποιος είσαι;
- Ό αμαρτωλός Κλεόπας, Σεβασμιώτατε!
- Να, ένας πραγματικός καλόγερος, αναφώνησε ο Δεσπότης. Πώς πάτερ, μπορεί κάποιος να επωφεληθεί από την προσευχή του Ιησού;

Του απάντησε:

-Ή προσευχή, κατ' αρχήν, χρειάζεται υπομονή και επιμονή. ο διάβολος προσπαθεί με κάθε τρόπο. να μας εμποδίσει από το σωτήριο αυτό έργο. Μας και από τα δεξιά και από τα αριστερά. Μας ενσπείρει τον λογισμό, ότι ή ενασχόληση ευχή είναι χάσιμο χρόνου και μάταιος κόπος ψιθυρίζει: «Κοίτα, πόσο χρόνο σπατάλησες χωρίς κανένα αποτέλεσμα». Μας λέει, ότι φθάσαμε σε πέτρα αγιότητας και δεν έχουμε πια ανάγκη από προσευχή ότι είναι περιττή. Τέτοιους λογισμούς πρέπει να τους αντιμετωπίζομε με υπομονή. και να συνεχίζομε το έργο της προσευχής, πού αρχίσαμε, με καρτερία και για κανένα λόγο να μη το σταματάμε.

Ό Δεσπότης, ικανοποιημένος από αυτά τα λόγια -λόγια βγαλμένα από την προσωπική πείρα του π. Κλεόπα -σηκώθηκε επάνω, τον αγκάλιασε και τον φίλησε στοργικά, λέγοντας του: «Μέσα σε ένα λεπτό μου το έλυσες το πρόβλημα μου»!

Αυτή είναι ή μεγάλη σημασία της εμπειρικής γνώσης. Βασικός, λοιπόν, παράγοντας στον αγώνα της προσευχής, είναι ή υπομονή.

Τι να τονίσουμε

Ερώτησα τον Γέροντα για την προσευχή του Ιησού.

- Επιτρέπεται να λέμε την ευχή σε συντετμημένη μορφή;

Ο Γέροντας αυτό το απαγόρευε. Έλεγε ότι ήταν εντολή των γερόντων μας, να λέμε την ευχή ολόκληρη και να τονίζομαι την τελευταία λέξη «τον αμαρτωλό». «Κύριε, Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλό».

Πρώτα το αλφάβητο

Με ερώτησε ο Γέροντας:

- Πώς πάει ή εσωτερική σου κατάσταση; Έχεις στα χείλη σου το όνομα του Ίησοῦ;
- Προσπαθώ. Άλλα πολλές φορές το ξεχνάω.
- Σ' αυτό έγκειται ή όλη ουσία: να έχεις αδιάλειπτη την μνήμη του Θεού. Σκοπός της προσευχής του Ιησού αυτός είναι. Μην εκπλήττεσαι, πού το ξεχνάς. Μόνο να προσπαθείς. Σε τελική ανάλυση, δεν πάει κανένας κατ' ευθείαν στο πανεπιστήμιο. Πρέπει πρώτα να μάθει το αλφάβητο. Έτσι δεν είναι;

Σε ένα μοναστήρι στο Σολόφκι ήταν ένας μεγαλόσχημος μοναχός, ο π. Κλεόπας, ο οποίος είχε ζήσει σαράντα χρόνια σε μόνωση, σε ένα ερημονήσι. Εκεί του πήγαιναν φαγητό από το μοναστήρι. Εκεί τον έβλεπε και ο πνευματικός του. Μετά από αυτό το διάστημα, εξέφρασε την επιθυμία να γυρίσει πίσω στο μοναστήρι. και γύρισε. και κανείς δεν ήξερε, τι ασκητικούς αγώνες είχε κάμει· και τι είχε υποφέρει από τα πονηρά πνεύματα. Όταν λοιπόν, επέστρεψε στο μοναστήρι, ο αρχιμανδρίτης τον ερώτησε μπρος στα στον πνευματικό του:

- Γέροντα, πες μας, τόσα χρόνια στην έρημο, τι κατόρθωσες; τι επέτυχες;

Απάντησε:

-Όλο αυτό το διάστημα είχα αντικατάστησε όλες τις εκκλησιαστικές ακολουθίες με την προσευχή του Ίησοῦ. και ακόμη βρίσκομαι στο «άλφα». και πρόσθεσε συμπερασματικά ο Γέροντας:

- Να, πόσο βαθιά είναι ή προσευχή!

Καί συμπλήρωσε:

- Την ενέργεια της προσευχής δεν μπορούμε να την καταλάβομε τόσο εύκολα. Για αυτό μην εκπλήττεσαι. Χρειάζεται πολύς χρόνος να την αποκτήσει κανείς. Βέβαια υπάρχουν και εξαιρέσεις· όμως ο γενικός κανόνας αυτός είναι.

Με το όπλο στο χέρι

Συμβαίνει κατά καιρούς, τουλάχιστον το μεσημέρι μετά το φαγητό, να αντικαθιστώ τους διακονητές του Γέροντα. ο Γέροντας, όσες φορές τον έχω ιδεί να ξαπλώνει στο κρεβάτι για να ξεκουραστεί, πάντοτε έχει το κομποσχοίνι τυλιγμένο στον καρπό του χεριού του.

Κάποτε έτυχε να βρίσκομαι στο διπλανό δωμάτιο, όταν τον επισκέφθηκαν μερικοί δόκιμοι, πού μόλις είχαν πάρει την ράσο ευχή. Τον άκουσα να τους λέει: «Ποτέ μην κοιμηθείτε χωρίς το κομποσχοίνι στο χέρι!»

Καί όταν εγώ τον ερώτησα:

- Γέροντα, είναι απαραίτητο την ώρα της προσευχής να χρησιμοποιώ κομποσχοίνι;

Μου απάντησε:

- Απαραιτήτως. Πάντοτε να έχεις μαζί σου το κομποσχοίνι. στην εκκλησία και στο κελί, να κρατάς το κομποσχοίνι στο χέρι. Ακόμη και αν κοιτάζουν οι άνθρωποι. Αυτοί, έτσι κι αλλιώς, πάντοτε κοιτάζουν. Εσύ μην επηρεάζεσαι· μην ντρέπεσαι. Στο διακόνημα βέβαια, δεν είναι δυνατό να το κρατάς στο χέρι. Τότε να προσεύχεσαι μόνο με τον νου σου. Όταν βρίσκεσαι στο κελί σου, είτε διαβάζεις είτε γράφεις το κομποσχοίνι να βρίσκεται στην ζώνη σου. και στις συζητήσεις, να λες μέσα σου το «Κύριε, ελέησον»· ή και το «Κύριε Ιησού Χριστέ».

8. Κομποσχοίνι και ακολουθία

Όταν μιλούσαμε για την προσευχή, ο Γέροντας πάντοτε τόνιζε:

- Ή προσευχή, πού γίνεται με δικά μας λόγια, βγαίνει μέσα από την καρδιά. Δεν είναι όμως σωστό και δεν επιτρέπεται, σε ώρα κοινής λατρείας να αυτοσχεδιάζαμε. Οι προσευχές της λατρείας είναι καθορισμένες από την εκκλησία και δεν είναι σωστό να τις παραμερίζουμε. Μπορούμε βέβαια, στα διαλείμματα των ακολουθιών, ή όταν δεν ξεχωρίζουμε τα οσα ψάλλονται, ή τα όσα διαβάζονται, να λέμε την προσευχή του Ιησού. Προσπάθησε όμως να αφουγκράζεσαι το πνεύμα της προσευχής όχι το γράμμα. Το πνεύμα ζωοποιεί. Το γράμμα αποκτείνει.

Κατά την διάρκεια της λειτουργίας να προσέχεις τὰ ψαλλόμενα και στα αναγνώσματα. Όχι κομποσχοίνι. στις αγρυπνίες να προσεύχεσαι με το κομποσχοίνι, μόνο όταν δεν ακούς, τι διαβάζεται. στις ακολουθίες, Γέροντα, μπορώ να λέω την

Την ευχή.

Μπορείς να την λέγεις, εφόσον δεν έχεις την δυνατότητα να ακούς τα αναγνώσματα και τα ψαλλόμενα. Διαφορετικά, είναι προτιμότερο να προσέχεις αυτά, πού ψάλλονται. Να το θυμάσαι αυτό καλά. Αυτό, το έλεγε ο π. Αμβρόσιος.

- Ναι. Μα μόλις Πριν λίγο, διάβασα στα συγγράμματα του επισκόπου Ιγνατίου Μπριαντσανίνωφ και του οσίου Σεραφείμ του Σάρωφ, ότι πρέπει να λέμε την ευχή σε όλη την διάρκεια της ακολουθίας. Σε αυτά βλέπω κάποια αντίφαση. Πώς μπορούν αυτές οι διαφορετικές διδασκαλίες να συνδυαστούν;

- Ό καθένας διδάσκει ανάλογα με την προσωπική του εμπειρία. ο π. Αμβρόσιος, ο αρχιμανδρίτης Μωυσής και ο π. Μακάριος, τα ίδια έλεγαν. Χωρίς αμφιβολία και οι τρεις τους ήταν άνθρωποι πεπειραμένοι

και κάτοχοι της εσωτερικής προσευχής.

Εκείνος που έχει εσωτερική προσευχή, ή προσευχή για αυτόν είναι κάτι το φυσιολογικό, όπως ή αναπνοή. Με ότι κι αν ασχολείται, ή προσευχή από μόνη της, μέσα του, συνεχίζεται αδιάκοπα. Έτσι και στις ακολουθίες. Όλα γίνονται ταυτόχρονα. Ταυτόχρονα καί ακούει και προσεύχεται.

Κάποτε ο υποτακτικός κάποιου μεγάλου γέροντα, αυτή την κατάσταση δεν την καταλάβαινε· και όταν τον παρακάλεσε να του εξηγήσει πώς γίνεται, του είπε:

- Πες μου, αδελφέ, τώρα, αυτή την στιγμή, τι κάνουμε;
- Μιλάμε· του λέει εκείνος. Ωραία. Πες μου τώρα, ή ομιλία μας εμποδίζει να αναπνέω με; όχι βέβαια.
- Κατά τον ίδιο τρόπο, όσοι έχουν αποκτήσει εσωτερική προσευχή, με οποιαδήποτε δραστηριότητα κι αν ασχολούνται, ή προσευχή συνεχίζεται· δεν διακόπτεται ποτέ. Γι' αυτούς είναι κάτι το πόλο φυσικό, όπως και ή αναπνοή. Γι' αυτό έχει λεχθεί:

«Κολληθήτω ή ευχή μετά της αναπνοής σου». Κι όταν ακόμη ο άνθρωπος κοιμάται, ή ενέργεια της προσευχής δεν παύει να λειτουργεί μέσα στην καρδιά του, σύμφωνα με τα λόγια: «εγώ καθεύδω και ή καρδιά μου αγρυπνεί» (Σοφ. Σειράχ, 5,2). Εμείς βέβαια, τέτοιο πράγμα δεν το κατέχομε. Ξυπνάμε, και ούτε το όνομα του Χριστού δεν θυμόμαστε!

Ή δική μας προσευχή ακόμη είναι αδύναμη. ο νους διασπάται. Δεν έχουμε την ικανότητα να εισδύμε τόσο βαθιά στην προσευχή του Ιησού. Γι' αυτό, στην περίπτωση που καταπιανόμαστε με την προσευχή του Ιησού την ώρα της ακολουθίας, όχι μόνο δεν προσέχομε στην ακολουθία, αλλά προσθέταμε διάσπαση στην ίδια την προσευχή. και τελικά κανένα από τα δύο δεν κατορθώνουμε. Απολύτως τίποτα. Είναι πιο εύκολο να προσέχεις στα λόγια των ακολουθιών, παρά να αγωνίζεσαι να συμμαζέψεις τις σκέψεις σου. Γι' αυτό ή συμβουλή μου είναι, να ακολουθείς αυτόν τον κανόνα προσευχής. Βέβαια, συμβαίνει μερικές φορές να είναι πιο ωφέλιμο για τον άνθρωπο να λέει την ευχή, παρά να προσέχει την ακολουθία λόγω εσωτερικής κατάστασης. Εδώ όμως χρειάζεται διάκριση...

9. Η πέτρα και το ξίφος

Ό π. Βαρσανούφιος μου είπε:

-Όταν έχεις ονειροπολήματα, μη προσπαθείς μόνος σου να τα αντικρούεις και να τα εκδιώξεις Άπλα πάρε μία «πέτρα» και πέταξε την επάνω τους. «Πέτρα» είναι το όνομα του Χριστού. Ή προσευχή του Ιησού.

Ό διάβολος δεν θα σε αφήσει να κάμεις ούτε ένα βήμα. Για το κάθε σου βήμα θα πρέπει να πολεμάς. Θυμήσου, πώς οι Εβραίοι, όταν έκτιζαν τον ναό, στο ένα χέρι κρατούσαν φτυάρι και στο άλλο σπαθί. Αυτό ισχύει και για την απόκτηση των αρετών. Με το ένα χέρι πρέπει να εφαρμόζομαι τις ευαγγελικές εντολές, και με το άλλο να διώχνω τον εχθρό με το «σπαθί», πολεμώντας τον στο κάθε βήμα.

- Γέροντα, πώς να τον διώχνω; Με ποιο ξίφος;
- Ένα ξίφος έχομε. Την ευχή του Ιησού. Λέει ο άγιος Ιωάννης στην Κλίμακα: «Μάστιζε τους αόρατους εχθρούς με αυτό το ξίφος. Ισχυρότερο όπλο δεν θα βρεις, ούτε στον ουρανό, ούτε στην γη». Είναι φοβερό να το σκεφθή κανείς: δεν υπάρχει ισχυρότερο

όπλο ούτε στον ουρανό. «Εν τω ονόματι Ιησού Χριστού πάν γόνυ κάμψει επουρανίων και επιγείων και καταχθόνιων και πάσα γλώσσα εξομολογήσεται, ότι Κύριος Ιησούς Χριστός» (Φιλ. 2,10-11).

Εξομολογήθηκα στον γέροντα, ότι μου επιτίθενται λογισμοί κενοδοξίας και κατάκρισης, ιδιαίτερα την ώρα της προσευχής.

- Καί πού το παράξενο; είπε. Δεν ξέρεις, πώς ολοκληρη ή ζωή του μοναχού είναι ένας αγώνας με τους λογισμούς; Γι' αυτό ή προσευχή του Ιησού μας είναι απαραίτητη.

Ναι. ή προσευχή του Ιησού! Να το όπλο! και εγώ ο άθλιος το είχα ξεχάσει. Ναι, ότι είναι πνευματικό και θεϊκό, δεν έρχεται στον νου τόσο γρήγορα όπως νόμιζα!

10. 'Η προσευχή πού σώζει

Τότε πού ήμουν άρρωστος, συνέχισε ο Γέροντας, δεν πίστευα ότι θα μπορούσα να γίνω πάλι καλά. Οι άνθρωποι άρχισαν να προσεύχονται για μένα. και έτσι μου δόθηκε αναβολή. Κάποια ευλαβής γυναίκα είδε ένα παράξενο όνειρο. Όπως περπατούσε για την Σκήτη, είδε έναν άνδρα και μία γυναίκα να με μεταφέρουν έξω από την Σκήτη. και ερώτησε:

- Πού τον πηγαίνετε τον Γέροντα;
- Στο μοναστήρι.
- Καί πώς τον πηγαίνετε στο μοναστήρι; Εκεί μεταφέρουν μόνο τους μοναχούς πού έχουν πεθάνει έξω;

'Η Σκήτη τον έχει ανάγκη τον Γέροντα! Αφήστε τον!

- Είναι αδύνατο.

Με δάκρυα στα μάτια, συνέχισε να τους παρακαλεί:

- Σάς παρακαλώ, μην τον πάρετε...

Οι δύο άγνωστοι, αφού το ξανασκέφθηκαν με γύρισαν πίσω. Το όνειρο αυτό μου το διηγήθηκαν, λίγο Πριν ακόμη αρρωστήσω, και από αυτό έβγαλαν το συμπέρασμα, ότι κάτι θα μου συνέβαινε.

Ό Κύριος Το ξέρει ότι, σας αγαπάω όλους. Θέλω όλοι να χωράτε στην καρδιά μου. Χώρος υπάρχει τι να κάμω όμως; Μερικοί δεν θέλουν οι ίδιοι... Λένε φταίνε αυτοί. ο διάβολος φταίει...

Συζητούσα με τον π. Βαρσανούφιο για την διαβολική πλάνη. Του υπενθύμισα κάτι πού ο ίδιος είχε ειπεί για το θέμα. Γι' αυτά, ο Γέροντας είπτε:

- Είδες κάτι το πολύ μεγάλο. Μάθε πώς, με όσο πιο πολλή συνέπεια ζεις την μοναχική ζωή, τόσο περισσότερη εμπειρία θα αποκτάς.

Θυμάμαι πώς, την στιγμή εκείνη του πειρασμού, είχα τρομοκρατηθεί τόσο, πού άρχισα σπασμωδικά να λέω την ευχή του Ιησού. Με την πρώτη λέξη «Κύριε», αμέσως όλα διαλύθηκαν. Ίσως μόνο για λίγο. Δεν θυμάμαι περισσότερα. Όταν αυτό το ανέφερα στον Γέροντα, εκείνος περιορίσθηκε να προσθέσει:

— Μάλιστα. Τώρα δοκίμασες την δύναμη της προσευχής.

Ή ώρα ήταν περασμένη, 11 μ.μ. και επειδή είχα χάσει την βραδύνη ακολουθία, ο Γέροντας μου είπτε να διαβάσω τις εσπερινές προσευχές. Όταν τελείωσα, ο ίδιος άρχισε να απαγγέλλει προσευχές πού

ήξερε άπ' έξω, (το «Θεοτόκε Παρθένε» 15 φορές, από τις όποιες εγώ είπα τις 5) και τον 90 Ψαλμό «Ό κατοίκων εν βοήθεια του Υψίστου». Με ερώτησε αν τον ψαλμό αυτό τον ήξερα άπ' έξω. και του απάντησα: όχι. «Συμβουλευώ όλους να τον μάθουν άπ' έξω, γιατί ή προσευχή αυτή σώζει από κινδύνους έχει μεγάλη δύναμη», ήταν ή απάντηση του. Αφού έψαλλε μερικά τροπάρια του αγίου Νικολάου, του αγίου της ημέρας και μερικών άλλων αγίων,

έδωσε την ευχή του και έφυγα.

Σε κάποια ευκαιρία είπε ο π. Βαρσανούφιος: "Έχομε ανάμεσα μας, ένα μοναχό, πού αγωνίζεται να έχει ειρήνη με όλους τους αδελφούς. Εδώ στην Σκήτη, όπως όλοι μας, βρίσκεται και αυτός κάτω από την προστασία της χάρης του Θεού. Όπως και πολλοί άλλοι. Θα μπορούσε και αυτός να γοητευθεί από τα συνθήματα της επανάστασης (1905)· να χάσει την πίστη του στον Θεό· να απογοητευθεί από την ζωή· να τρέχει στα οδοφράγματα και να έπεφτε «μαχόμενος»· με το κεφάλι σπασμένο και με τελικό προορισμό την αιώνια κόλαση. τι λέτε; δεν μπορούσε να συμβεί κάτι τέτοιο; Ασφαλώς Ναι. Μη ξεχνάτε ότι και εγώ είχα παρευρεθεί κάποτε σε συγκέντρωση τους. Κυριολεκτικά, πήγα να σκάσω από ανία.. Φυσικά δεν μπορούσα να συμφωνήσω με τις επαναστατικές τους ιδέες. Από αυτή, την φοβερή καταστροφή, με έσωσαν οι προσευχές του παππού.

Φρόνιμοι ως οι όφεις

Κάποτε, (27 Οκτώ. 1909), μαζί με τον Γέροντα διαβάσαμε ένα κείμενο για την προσευχή του Ιησού. Μετά την συζήτηση, μου έδωσε ευλογία να ασκούμαι στην προσευχή του Ιησού· αλλά, όσο διάστημα θα βρίσκομαι στον στρατό, ποτέ να μην επιχειρήσω να την διδάξω σε κανέναν. «Κράτησε την μόνο για τον εαυτό σου», μου είπε αυστηρά.

Δεν θα παραλείψω να αναφέρω, πώς πολλοί άνθρωποι τον π. Βαρσανούφιο τον θεωρούσαν πλανεμένο, για την αφοσίωση του στην προσευχή!

Αυτοί τον Θεό όψονται

Ή απόκτηση της εσωτερικής προσευχής είναι απαραίτητη για την είσοδο μας στην Βασιλεία των Ουρανών. Δεν φτάνει ή εξωτερική προσευχή, γιατί μπορεί να γίνει κτήμα και από άνθρωπο εμπαθή. Δεν αρκεί! Ελάχιστοι είναι εκείνοι, πού δέχονται την εσωτερική προσευχή.

Μερικοί λένε: «Καί τι βγαίνει με το να λες συνέχεια τα ίδια λόγια; Ποια ή ωφέλεια;»

Τους απαντάμε: Μεγάλη! «Ό διδούς ευχήν τω ευχόμενο», δεν λέει ή Γραφή; ο Κύριος δίνει προσευχή σε εκείνον πού προσεύχεται. Το χάρισμα της εσωτερικής προσευχής σε μερικούς δίνεται ή λίγο Πριν πεθάνουν, ή μετά τον θάνατο τους. Εμείς όμως, δεν πρέπει ποτέ να εγκαταλείπομε την προσπάθεια.

Αντιγράφω, τι λέει για την εσωτερική προσευχή του Ιησού ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος: «Εκείνος πού δεν θα φροντίσει από αυτή την ζωή να ενωθεί με τον Χριστό, ποτέ δεν θα ενωθεί μαζί Του. Ούτε στην άλλη ζωή». Αυτό το διάβασα στο βιβλίο για την προσευχή «στα βουνά του Καυκάσου».

«Φοβερὰ λόγια», είπε ο π. Βαρσανούφιος. «Όταν ακόμη ήμουν δόκιμος και τα διάβαζα, έψαχνα για μια επιβεβαίωση. Μόνον ο άγιος Συμεών τα λέγει αυτά. Τότε θυμήθηκα τα λόγια του Ευαγγελίου: «Μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται» (Ματθ. 5, 8). Όταν κάνεις ανακατάταξη στις λέξεις, να τι λένε: «Μόνο οι καθαροί στην καρδιά θα δουν τον Θεό».

Ή εσωτερική προσευχή του Ιησού είναι μια με διακαή πόθο ένωση του νου και της καρδιάς με τον Θεό.

Μην την χάσεις ποτέ!

Είπε ο Γέροντας:

Ό ψαλμός 117, και Ιδιαίτερα οι στίχοι του 10-12, «πάντα τα έθνη κύκλωσαν με και τω ονόματι Κυρίου ημυνάμην αυτούς- κυκλώσαντες κύκλωσαν με και τω ονόματι Κυρίου ημυνάμην αυτούς· κύκλωσαν με ώσει μέλισσαι κηρίον και εξεκαύθησαν ώσει πυρ εν ακάνθαις και τω ονόματι Κυρίου ημυνάμην αυτούς», μιλάνε για την προσευχή του Ιησού. Είναι τα πιο σαφή λόγια στο ψαλτήρι για την προσευχή.

Ερώτησα:

- Υπάρχει, γέροντα, περίπτωση κάποιος, πού έχει αποκτήσει την εσωτερική προσευχή -την προσευχή του Ίησοϋ, να την χάσει;

- Νομίζω Ναι όταν αφήνει τον εαυτό του σε διάσπαση και όταν πέφτει σε απροσεξία. Συμβαίνει και για λόγους, πού μόνο ο Κύριος γνωρίζει· όπως συνέβη και με τον π. Κλεόπα. Για δύο ολόκληρα χρόνια αισθανόταν την απουσία της προσευχής.

Ίσως ο Κύριος θέλησε να δοκιμάσει την πίστη του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, εμείς δεν πρέπει ποτέ να απογοητευόμαστε.

Ή εσωτερική προσευχή είναι χάρισμα του Θεού. Δίνεται μετά από κόπο και υπομονή. ο βασιλιάς μας, άμα θέλει, μπορεί να πλουτίσει τον οποίο φτωχό δούλο Του, όσο θέλει και σε οποιαδήποτε στιγμή. Μα ο γενικός κανόνας είναι, ότι ο άνθρωπος φθάνει εκεί, μετά από πολλούς κόπους και πολλές δοκιμασίες.

14. Προσευχή για κοσμικούς

Σήμερα το πρωί (11 Φεβ. 1908) ερώτησα τον Γέροντα, αν μπορώ να μνημονεύσω στην προσευχή μου το μικρό παιδί του Βασίλη, πού ήταν άρρωστο. Έτυχε όμως να περάσει ο π. Νικήτας Ιβάνοβιτς για ευλογία, για να πάει στο μοναστήρι (= στην κεντρική Μονή της Όπιτινα). και ο π. Βαρσανούφιος του έδωσε το χαρτί με το όνομα του παιδιού, να το μνημονεύσουν στην λειτουργία

Παράλληλα μας έδωσε ευλογία να διαβάσω το ψαλτήρι για τους ζώντες και για τους κεκοιμημένους στην εκκλησία της Σκήτης. . Έχω σημειώσει δώδεκα ονόματα για μνημόνευση. Τόσα έχουν ευλογία να μνημονεύουν οι δόκιμοι.

Προσευχή για τον διάβολο!

Διαβάζοντας τα έργα του επισκόπου Ιγνατίου Μπριαντσιανίνωφ συνάντησα μία ομιλία του αγίου Ισαάκ του Σύρου πού μιλούσε για την καθαρότητα.

Έλεγε:

«Καθαρότητα σημαίνει, καρδιά γεμάτη ευσπλαχνία για όλη την δημιουργία. Εύσπλαχνη είναι εκείνη πού φλέγεται από αγάπη για όλη την κτίση. Ορατή και αόρατη. Για ανθρώπους, ζώα και δαιμόνια».

Χωρίς να το θέλω, σταμάτησα στα δαιμόνια. και ερώτησα τον Γέροντα:

- Μα πώς είναι δυνατό να αισθάνεται κανείς οίκτο για αυτούς πού έργο και στόχο τους έχουν την καταστροφή μας; δεν λέγει ο ψαλμωδός «τέλειων μίσους εμίσουν αυτούς, εις εχθρούς εγένοντό μοι» (Ψαλμ. 138,21);

Να, τι μου απάντησε:

- Πρόσεξε καλά. Αυτά τα λόγια δεν τα λέγει ο επίσκοπος Ιγνάτιος. Δεν είναι δικά του. Άπλα τα αναφέρει. Είναι λόγια του αγίου Ισαάκ. Είναι ο μόνος άγιος πού προσευχόταν ακόμη και για τα δαιμόνια. και πώς προσευχόταν; Παρακαλώντας τον Θεό, με την άπειρη ευσπλαχνία του, να περιορίσει την τιμωρία τους. Μη ξεχνάς ότι, αυτό πού για μας φαίνεται αδύνατο, ίσως και απαράδεκτο, για ένα μεγάλο άγιο είναι δυνατό. Γνωρίζεις ότι όλα τά πουλιά πετάνε ψηλά στον αέρα. ο αετός όμως πετάει πιο ψηλά από όλα. Κατά τον ίδιο τρόπο και μερικοί άγιοι, σαν άλλοι αετοί, ξεπερνούν σε αγιοσύνη πολλούς άλλους. Ένας από αυτούς τους αετούς είναι και ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος. Για μας όμως είναι πολύ επικίνδυνο κάτι τέτοιο, να προσευχόμαστε δηλαδή για τα δαιμόνια. Θα σου διηγηθώ μια τραγική περίπτωση:

Ήρθε σε μένα μια γυναίκα, αρχηγός θρησκευτικού κύκλου. Προσευχόταν για την σωτηρία των δαιμόνων. Την είχα προειδοποιήσει. Δεν με άκουσε. άρχισε να παρουσιάζεται ο διάβολος οφθαλμοφανώς και να την ευχαριστεί για τις προσευχές της! Το αποτέλεσμα ποιο ήταν; Έπεσε σε σαρκική Αμαρτία με μία αδελφή του κύκλου της. και στην συνέχεια αφιερώθηκαν και οι δυο τους στον πνευματισμό! Φυσικά στο τέλος εγκατέλειψαν την ομάδα. Είδες λοιπόν, σε τι αθλία κατάσταση κατάντησε

Επιφάνεια και βάθος

Κάποτε ο Γέροντας αναφέρθηκε στους μοντέρνους ανθρώπους, πού όλα τα βλέπουν επιπόλαια και επιφανειακά.

Είπε:

«Ας υποθέσουμε, ότι σε κάποια περιοχή παρουσιάζεται έλλειψη υλικών αγαθών.

Γιατί; Ερωτούν μερικοί.

- Πολύ απλό, απαντάνε άλλοι. ο καιρός εφέτος ήταν άσχημος. Κρύο! Υγρασία!
- Ναί. Ναί, αυτό είναι.
- Έξαλλου είχαμε πυρκαγιές· με αποτέλεσμα να καεί πολύ σιτάρι.
- Μάλιστα, έτσι είναι! Έτσι εξηγείται, γιατί υπάρχει έλλειψη!

Είναι όμως έτσι;

Καί Ναι, και όχι.

Γιατί συνέβησαν όλα αυτά; Είναι τυχαία; Όχι. Τίποτα δεν συμβαίνει στην τύχη. Αυτό που έγινε, είναι τιμωρία για τις αμαρτίες μας· για να έρθουμε σε συναίσθηση· και να μετανοήσουμε για τις αμαρτίες μας. Μερικοί ίσως να γελάσουν με αυτά που λέγω. Ναι· Υπάρχουν και άνθρωποι, που σκέφτονται σωστά. Υπάρχουν και άλλοι, που αυτά τα περιγελούν. Αυτοί μοιάζουν με εκείνους, που κάθονται και κρίνουν με τον εξής τρόπο:

Ερωτάει κάποιος:

- Τί είναι το ρολόι;
- Βλέπεις εκείνον τον δείκτη;
- Ναι. Τον βλέπω. Μάτι είναι αυτό;
- Αυτό γυρίζει!
- Πώς;
- Τι εννοείς πώς; Υπάρχει ένα εκκρεμές, που σύμφωνα με κάποιο φυσικό νόμο πάει πέρα-δώθε, με αποτέλεσμα το ρολόι να κινείται και ο δείκτης να γυρίζει!
- Πώς και γιατί; Ποιος είναι ο σκοπός του;
- Μα είναι αυτονόητο. Όλοι το βλέπουν. Όταν περιστρέφεται, το ρολόι δουλεύει. και αυτό γίνεται, όσο το εκκρεμές πάει πέρα-δώθε.

Υπάρχουν άνθρωποι, που ποτέ δεν θα τα καταφέρεις να τους πείσεις, να ιδούν τα πράγματα πιο βαθιά· να δουν ότι το ρολόι «δουλεύει», για να μας δείχνει την ώρα· γιατί είναι «φτιαγμένο» να μας δείχνει την ώρα».

Κάπως έτσι σκέπτονται και οι άνθρωποι, που κρίνουν «κατ' όψιν», βλέποντας μόνο την επιφάνεια. Χωρίς ποτέ να βλέπουν τίποτε το βαθύτερο και ουσιαστικότερο

Το γράμμα και το πνεύμα

Να είσαι άνθρωπος του πνεύματος. Γιατί « το γράμμα αποκτείνει το δε πνεύμα ζωοποιεί» (Β' Κορ 3 6). στην μοναχική ζωή, αν κάποιος κρατάει μόνο τον τύπο, ή ζωή του δεν θα του είναι απλά δύσκολη, , -θα καταντήσει απαίσια και ανυπόφορη. Προσπάθησε να καταλάβεις, τι είναι ή ζωή του πνεύματος.

Ρίξε μια ματιά σήμερα στα ιερατικά φροντιστήρια και στις θεολογικές ακαδημίες. Ίδέ, τι απιστία! τι μηδενισμός! τι σαπίλα! και γιατί όλα αυτά; Γιατί έχουν καταντήσει χωρίς περιεχόμενο· χωρίς ουσία· χωρίς νόημα. Ή επανάσταση στην Ρωσία (1905) προήλθε από εκκλησιαστικά σχολεία! Για ένα φοιτητή τέτοιου σχολείου είναι πράγμα ακατανόητο και περιέργο:

- να πηγαίνει κανείς στην εκκλησία μόνος του·
- να στέκεται σε κάποια ακρούλα μόνος του!
- να προσεύχεται με κατάνυξη μόνος του!

Αυτά όμως, που ένας φοιτητής τέτοιου σχολείου τα θεωρεί πράγματα ανόητα και ακατανόητα, για ένα μαθητή του Λυκείου είναι αυτονόητα και λογικά. Είπαμε, «το γράμμα αποκτείνει».

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΑΤΟΥ

Όνειρο η πραγματικότητα;

Είπε ο π. Βαρσανούφιος:

- Όταν διάβασα την ομιλία του επισκόπου Ιγνατίου για τον θάνατο, εκείνα που μέχρι τότε δεν τα καταλάβαινα, τώρα έγιναν κατανοητά. Το σύγγραμμα του αυτό είναι καταπληκτικό· μοναδικό στο είδος. Λαϊκός ακόμη, τότε που δεν το είχα ακόμη διαβάσει, είχα ιδεί ένα παράξενο όνειρο, το διηγήθηκα σε έναν πολύ ενάρετο ηγούμενο:

Βρισκόμουν στην μέση μιας απέραντης χιονισμένης στέπας. Στον ορίζοντα έβλεπα να ορθώνεται ένα τεράστιο βουνό, του οποίου η κορυφή έφτανε μέχρι τον ουρανό. Στεκόμουν ντυμένος με ένα ελαφρύ ρούχο και ανυπόδητος. Το κρύο ήταν τόσο ψουχτερό, που μόνο σε όνειρο θα μπορούσε να το αντέξει κανείς. Ακόμη και το σίδερο θα πάγωνε. Ταυτόχρονα φυσούσε τέτοιος αέρας, που διαπερνούσε ακόμη και τα κόκαλα μου. Δεν ήξερα, που να κρυφτώ. και να. Ξαφνικά, ακούω γαυγίσματα. Έτρεμα ολόκληρος από τον φόβο. Πίστευα, πως το θηρίο (Ίσως σκυλί) θα ριχνόταν επάνω μου και θα με κατασπάρασσε ζωντανό. Κοίταζα από όλες τις πλευρές, που να κρυφτώ. Τίποτα άλλο δεν έβλεπε εκτός από μία αχανή έκταση από πάγο. Κάνοντας μερικά βήματα διαπίστωσα ότι βρισκόμουν στην άκρη ενός γκρεμού. Από κάτω έτρεχε ένα ορμητικό ποτάμι. Κάποια στιγμή συνειδητοποίησα, ότι γλιστρούσα, . Μάταια προσπαθούσα με τα παγωμένα μου να πιαστώ από τον πάγο. Εκεί που έπεφτα, στο κενό. Ξύπνησα έντρομος!

- Σαν κάπως πολύ γραφικό το όνειρο σου, σχολίασε ο ηγούμενος,
- Τι άραγε να σημαίνουν όλα αυτά, πάτερ; Μή πως είναι περιγραφή της κόλασης;
- Μπορεί. Ίσως, κάποιου είδους βασανιστήριο ελαφριάς μορφής.
- 'Αν είναι έτσι ή κόλαση, καλλίτερα να μην είχε γεννηθεί ο άνθρωπος!

Από τώρα στον ύπνο μου βλέπω τα βασανιστήρια της κόλασης. «Κύριε, Κύριε μου, Σε παρακαλώ τιμώρησε με εδώ τώρα, στην παρούσα ζωή. Μόνο λύτρωσε με από τα αιώνια κολαστήρια!»! Ίσως οι διακονητές μου να έχουν προσέξει ότι, το πρωί ξυπνάω κάπως νευρικά. Δεν τους λέω τίποτα. και όμως, πολλές φορές, την μισή μου ήμερα συμπεριφέρομαι σαν χαμένος!

Είπε ο Γέροντας:

Τα όνειρα, δεν πρέπει ποτέ να τα εμπιστευόμαστε. Υπάρχει όμως και μία εξαίρεση: Όταν μας δείχνουν την κόλαση και τα αιώνια βασανιστήρια. και πάλι, μόνο όταν μας ταρακουνούν. Όταν μας οδηγούν σε συντριβή και μετάνοια.

Κολάζεται και το σώμα!

Πω! Πω! τι απεριγραπτα βασανιστήρια περιμένουν τους αμετανόητους αμαρτωλούς. Είναι αξιοσημείωτο, ότι οι άπιστοι και οι σκεπτικιστές όπως οι υλιστές και άλλοι, κολλάνε μόνο στην ύλη χωρίς να πηγαίνουν λίγο πάρα πέρα από το σώμα· από τα αισθητά· από τα ορατά. και έτσι αρνούνται την ύπαρξη της ψυχής, των αγγέλων, των δαιμόνων ακόμη και του Θεού. Όταν τους μιλάς για τα αιώνια βασανιστήρια και τις τιμωρίες, γελάνε. Δέχονται μόνο τον βασανισμό της συνείδησης.

Όμως ακόμη και τα σώματα, πού διέπραξαν την αμαρτία θα υποστούν τιμωρίες. Ή φωτιά θα είναι τέτοια, πού ούτε θα χορταίνει, ούτε θα σβήνει ποτέ. Δεν θα είναι μόνο οι τύψεις της συνείδησης, αλλά και τα σωματικά βασανιστήρια. Χωρίς τέλος. Όλα θα είναι και αισθητά.

Άλλα και τι απεριγραπτη μακαριότητα και χαρά αναμένει τους δικαίους! Τα λόγια του αποστόλου Παύλου, «α οφθαλμός ουκ είδεν και ους ουκ ήκουσεν και επί καρδιαν ανθρώπου ουκ ανέβει» (Α' Κορ. 2, 9), ισχύουν και για τις δύο καταστάσεις.

Πυρ και φως

Κάποια ημέρα μετά το φαγητό, (πάντα τρώγαμε μαζί), ο π. Βαρσανούφιος ξάπλωσε να ξεκουραστεί κι εγώ κάθισα δίπλα του. Κάποια στιγμή γύρισε και μου είπε:

- Νικόλαε Μητροφάνοβιτς,
- Τί θέλετε, γέροντα;
- Σε διαβεβαιώνω, ότι ή κόλαση υπάρχει!

Θυμάμαι, Πριν τον εσπερινό είχε ειπεί:

-Για πολύ καιρό δεν μπορούσα να καταλάβω τα λόγια του ψαλμού: «Φωνή Κυρίου διακόποντος φλόγα πυρός» (Ψάλμ. 28, 7). Όταν ήρθα στο μοναστήρι, έκαμα την σκέψη: Εδώ στην γη ή φλόγα έχει και φως και πύρ. Έτσι και μεταξύ του αδη και του παραδείσου, ή φλόγα μοιράζεται ως εξής: Το φως βρίσκεται στον παράδεισο· και ευφραίνει τους δικαίους· ενώ το πυρ, χωρίς φως, στην κόλαση· και καίει τους αμαρτωλούς. Ή Γραφή λέγει: Ή άβυσσος της φλόγας του αδη είναι το σκοτάδι. Οι αμαρτωλοί δεν βλέπουν ο ένας τον άλλο! Κύριε, σώσε μας και ελέησε μας! Όπως θέλεις, τιμώρησε μας, εδώ' όχι εκεί αιώνια!..

Τι νούμερο είσαι;

Ό Ιερομόναχος π. Κύριλλος διηγήθηκε το έξης όνειρο στον Γέροντα:

- Βρισκόμουν σε μία πόλη. Στον δρόμο, όπως περπατούσα, μερικοί άνθρωποι πετούσαν μπροστά στα πόδια μου ξύλα σε διάφορα μεγέθη. και με αυτά έφτιαχναν οδοφράγματα. Μα εγώ κατάφερα και σκαρφάλωνα από επάνω και έτσι συνέχιζα την πορεία μου. Ενώ αυτοί, με τον τρόπο αυτό προσπαθούσαν να με εμποδίσουν, κανένας δεν τολμούσε να με αρπάξει, γιατί κάποια δύναμη τους εμπόδιζε. και έτσι κατάφερα να ξεπεράσω πολλά οδοφράγματα. Ενώ αυτοί προσπαθούσαν να μου δημιουργούν όλο και περισσότερα εμπόδια, εγώ από τον φόβο μου έτρεχα, για να μη με συλλάβουν. Έρποντας ξεπέρασα και το τελευταίο οδόφραγμα. και τότε βρέθηκα στην όχθη ενός μεγάλου ποταμού. Δίπλα στην αποβάθρα, αγκυροβολούσε ένα τεράστιο ατμόπλοιο. Έτρεξα προς το πλοίο. Μόλις πάτησα τα πόδια μου στο πλοίο, ξεκίνησε αμέσως. Ρίχνω μια ματιά στην ξηρά. και τι βλέπω; Οι άνθρωποι πού Πριν από λίγο με κυνηγούσαν άρχισαν να ουρλιάζουν, να βρίζουν και να σφίγγουν τις γροθιές τους απειλητικά. Όλοι οι επιβάτες του πλοίου, μοναχοί και λαϊκοί, ήταν φιλικοί μαζί μου. Αφού διασχίσαμε μερικά χιλιόμετρα, ή πόλη πίσω μας σιγά-σιγά χανόταν.

Ξαφνικά ακούω μια φωνή να με διατάζει: Κοίτα πίσω σου! Γυρίζω και τι να ιδώ; Στο σημείο πού προηγουμένως στεκόταν ή πόλη, αναδύονταν τώρα τεράστιες φλόγες, στήλες καπνού, ένα καμίνι, από την γη μέχρι τον ουρανό. «Δόξα Σοι Κύριε, πού γλίτωσα από τον κόσμο», έλεγα στον εαυτό μου.

Μετά φτάσαμε σε ένα πανέμορφο μέρος. Εκεί υπήρχαν όλα τα αγαθά του κόσμου. Μια θαυμάσια πόλη. Τεράστιες οικοδομές. Πανέμορφοι κήποι. Οι κάτοικοι της πόλης, ντυμένοι όλοι με λευκά ενδύματα, έτρεξαν να μας υποδεχθούν. Την στιγμή πού ετοιμαζόμουν να κατέβω από το πλοίο με φώναξαν να γυρίσω πίσω. Γιατί είπαν πώς, ακόμη δεν είχε φτάσει ή ώρα για αποβίβαση. «Καλά, και που σκέφτονται να με πάνε;» αναρωτήθηκα. «Δεν έφθασε ακόμη ή ώρα για σένα. Πρέπει να προηγηθούν τρεις ακόμη και μετά ή αφεντιά σου. Εσύ θα είσαι ο τέταρτος στην σειρά». και τότε άκουσα να λένε τα ονόματα τριών πατέρων.

Το πλοίο ξεκίνησε. Ξύπνησα, κλαίγοντας. Έκαμα τον σταυρό μου.

Το όνειρο αυτό, είπε ο π. Κύριλλος, το διηγηθεί στον Αρχιμανδρίτη (= στον ηγούμενο) και σε μερικούς πατέρες. Όλοι είπαν πώς, όταν πεθάνουν αυτοί οι τρεις πατέρες, πού ακούστηκαν τα ονόματα τους, θα ακολουθήσω και εγώ, ο τέταρτος.

Αργότερα, ο π. Κύριλλος μετατέθηκε σε άλλο μοναστήρι, είπε ο Γέροντας, και μετά από τρεις μήνες πληροφορήθηκε πώς ο πρώτος από τους τρεις αδελφούς είχε πεθάνει. Δεν γνωρίζω, αν οι άλλοι δύο πατέρες, ή και ο ίδιος ζουν ακόμη. Το καλοκαίρι ακόμη ζούσε. Μα και εμείς δεν γνωρίζομε, ποιο είναι το δικό μας νούμερο.

Μοναδική ελπίδα

Ό Γέροντας έλεγε:

- 'Η απελπισία για την σωτηρία μας και ή απογοήτευση προέρχονται από τον διάβολο. Εγώ, δεν απελπίζομαι. Ποτέ. Το ξέρω. Είμαι ο χειρότερος αμαρτωλός. Άξιος για κάθε τιμωρία. Όμως, δεν χάνω πότε την ελπίδα μου στο έλεος του Θεού. ο πολυεύσπλαχνος και πανοικτίρμων Θεός έχει την δύναμη, και να με συγχωρήσει, και να με σώσει.

Να έχομε μνήμη θανάτου, γιατί ο θάνατος βρίσκεται δίπλα μας· και στον μοναχό και στον λαϊκό και στον νέο και στον ηλικιωμένο. Πολλές φορές έρχεται ξαφνικά και απροσδόκητα. ο καθένας, ας αναλογίζεται την έξοδο του από αυτόν τον μάταιο κόσμο, και την είσοδο του στην αιωνιότητα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ . ΤΙΤΛΟΣ ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ. ΟΣΙΟΥ ΣΤΑΡΕΤΣ ΝΙΚΩΝΟΣ ΜΠΕΛΙΑΕΦ. ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΠΡΕΒΕΖΑΣ.